

ΦΥΛΛΑ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Πειραιεύς 14 Δεκεμβρίου.

Σπανίως ξένος ἠδυνήθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ μεγάλου τῆς Γαλλίας συγγραφέως Ταίν, ὅσον ὁ Ἰταλὸς συγγραφεὺς κ. Barsellotti, ὁ ὁποῖος ἐξέδωκεν ἐσχάτως βιβλίον

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ταίν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ταίν». Ἐπέτυχε τόσον πολὺ καὶ ἐκ

τῶν προσπαθειῶν του προῆλθεν εἰς φῶς μελέτη τόσον ἀκριβῆς ὥστε οἱ Γάλλοι λέγουσι ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς εἰς αὐτὸν καὶ μόνον δέον ν' ἀποτείνονται ὅπως γνωρίσουν κατὰ βάθος τὸν συμπατριώτην τῶν. Ἡ κριτικὴ του εἶναι τελεία, πλήρης, ἐμφυχοῦται ἀπὸ εὐρείαν συμπάθειαν, ἀλλ' ἀμερόληπτον καὶ ἱκανῶς διορατικὴν ὅπως φανερώσῃ ὡς ἀρμόζει καὶ ἐπακριβῶς τὰς ἀδυναμίας καὶ τὰς διαρκεῖς ἀξίας τοῦ πολυπλόκου ἔργου τοῦ Ταίν τὸ ὁποῖον ἀρχίζει μὲ τὸ «Δοκίμιον περὶ τῶν μύθων τοῦ Λαφονταίνου καὶ περατοῦται ἡμιτελὲς μὲ τὴν «Καταγωγὴν τῆς συγχρόνου Γαλλίας». Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ταίν, καὶ ἐννοοῦμεν τὸ διαλανθάνον σύστημα τὸ ὁποῖον συναρμολογεῖ περιληπτικῶς ὅλας του τὰς θεωρίας περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῆς κοινωνίας, περὶ τῆς ψυχολογίας, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς τέχνης, προέρχεται ἐκ διπλῆς καταγωγῆς Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς· ὑποφέρει ἐκ τῆς ἀντιθέσεως ἴσως ἀμειώτου μεταξὺ τῆς συνθετικῆς μεταφυσικῆς τῆς πέραν τοῦ Ρήνου, καὶ τοῦ ἀναλυτικοῦ θεισμοῦ τοῦ προσδιάζοντος εἰς τὴν γαλλικὴν ἰδιосυγγρασίαν. Ὁ Σπινόζας, ὁ Ἐγκελος καὶ ὁ Γκαίτε εἶναι οἱ πρῶτοι, οἵτινες τὴν ἐμπνέουσι, καὶ ὄν τὰς ἐγκαταλείπει ποτὲ, ἀλλ' ὁ Κονδιγιακ καὶ οἱ ἰδεολόγοι τῆς ἐπικουρείου σχολῆς τὴν παρακολουθοῦν ἐξίσου καὶ παρεμβαίνουν πάντοτε διὰ νὰ χαλιναγωγῆσουν τοὺς ἐκνευρισμοὺς καὶ τὰς τολμηρότητάς της. Μεταξὺ τῶν τόσον ῥιζικῶς ἀντικειμένων φευμάτων τούτων, τῶν τόσον ἐχθρικῶς μάλιστα ἀντιτιθεμένων πρὸς ἄλληλα, ἡ σκέψις τοῦ Ταίν οὐδέποτε ὀριστικῶς ἐπέκλινε καὶ οὔτε ἐπίσης ἠδυνήθη νὰ ἐγερθῇ εἰς περιόπτου σημείου συνδιαλλαγῆς. Ἄλλὰ ποῖα τότε εἶναι ἡ ἀληθὴς πρωτοτυπία τοῦ Ταίν ὡς φιλοσόφου; Ἡ ἰδέα ἧτις ἐπιμόνως ἐπανέρχεται εἰς τὰ βιβλία του, καὶ ἧτις κυριαρχεῖ αὐτῶν λέγει ὁ κ. Barsellotti, εἶναι ἡ τῆς «φυλῆς», τῆς ὁποίας ἐξετάζει τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν.

Τὴν ἀξίαν τῆς αἰσθητικῆς του ἀπαρτίζει ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια, ἡ δεσπόζουσα ἰδέα τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς κριτικῆς τοῦ Ταιν, συμπεραίνει ὁ κ. Barsellotti, συνίσταται ὅπως ὁ ἴδιος ἔγραφεν εἰς τὸν Πρεβὸς—Παροδὸν τὸ 1852 εἰς τὸ ἀνά κάμη τις ἐπιστήμην ἐκ τῆς ἱστορίας, οἶδων εἰς τὴν ἱστορίαν, ὅπως εἰς τὸν ὄργανικόν κόσμον, μίαν ἀνατομίαν καὶ φυσιολογίαν».

Τὴν 25ην παρελθόντος μηνὸς Νοεμβρίου (ν. ἔ.) παρεστάθη εἰς τὸ δημοτικὸν θέατρον τῆς Γερμανικῆς πόλεως Τσιτάου τὸ γνωστὸν δράμα τοῦ κ. Κλέωνος Ραγκαβῆ αἰ Δούκισσα τῶν
Τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον Ἀθηνῶν» κατὰ μετάφρασιν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς εἰς τὴν γερμανικὴν τοῦ κ. Ὄθωνος Ἀδόλφου Ἐλισσεν. Ὡς γνωστὸν τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ κ. Ραγκαβῆ καὶ ἄλλοτε παρεστάθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς γερμανικοῦ θεάτρου.

ΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

Η ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

Αἱ φυλαὶ καὶ οἱ λαοὶ τῆς γῆς ὑπὸ I. Δένικερ. Περί τοῦ σπουδαίου τούτου συγγράμματος τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ σπουδαιότατην συμβολὴν εἰς τὴν ἐπιστήμην τῆς ἀνθρωπολογίας, πληροφοροῦμεθα ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐνιαίου τύπου τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους τὴν ὅποιαν πολλοὶ ἐθνολόγοι ἠθέλησαν νὰ ὑποστηρίξουν οὐδεμίαν ἔχει βάσιν. Ὁ κ. Δένικερ γράφει: «Εἴτε παραδεχθῶμεν τὸ ἐνιαῖον εἴτε τὸ πολλαπλοῦν τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους θὰ ἦμεθα πάντως ἠναγκασμένοι νὰ γνωρίσωμεν τὸ θετικὸν γεγονός ἐν τῇ ὑπάρξει τῆς ἀνθρωπότητος πλείστων σωματολογικῶν μονάδων ἐκάστη τῶν ὁποίων ἔχει τὸν ἴδιον αὐτῆς χαρακτήρα καὶ τῶν ὁποίων οἱ συνδυασμοὶ καὶ αἱ μίξεις ἀποτελοῦσι τὰς διαφόρους ἐθνικὰς ἀποδείξεις.

Οὕτω καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ μονογενισταὶ οἱ μᾶλλον ἀδιάλλακτοὶ μόνιμοι ἀφοῦ ἔλαβον ὡς δεδομένον καθ' ὑπόθεσιν ἐν μόνον εἶδος ἀνθρώπου ἢ προδρόμου τοῦ ἀνθρώπου, ταχέως ἀνέλιξαν τὸ εἶδος τοῦτο ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ περιέχοντος ἢ εἰς τρεῖς ἢ εἰς τέσσαρας ἢ εἰς πλείονας ἀρχικούς τύπους» ἢ «φυλάς», ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς σωματολογικὰς μονάδας αἱ ὁποῖαι κατόπιν συνανεμίχθησαν μεταξύ των καὶ ἀπετέλεσαν τοὺς λαοὺς. Ἐξετάζοντες προσεκτικῶς, ἐξακουθεῖ ὁ κ. Δένικερ, τὰς διαφόρους αἰθνικὰς ομάδας» τὰς κοινῶς καλουμένας λαοὺς, ἔθνη κτλ. παρατηροῦμεν ὅτι διακρίνονται αἱ μὲν τῶν δὲ διὰ τῆς γλώσσης, διὰ τοῦ εἴδους τοῦ βίου των καὶ τῶν ἠθῶν των, ἐξακριβοῦμεν δὲ ἐξ ἄλλου ὅτι τὰ

αὐτὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ φυσικοῦ τύπου ἀπαντῶσιν εἰς δύο τρεῖς ἢ καὶ πλείονας ἐθνικὰς ομάδας ἐνίοτε ἰκανῶς ἀπομακρυσμένας ἀλλήλων. Ἐπειτα ἐν αὐτῷ ἀκόμη τῷ κόλπῳ τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν ομάδων τούτων βλέπομεν σχεδὸν πάντοτε ποικιλίας τοῦ φυσικοῦ τύπου τόσον ἀξιοσημειώτους, ὥστε ἀγόμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ὑπόθεσιν τοῦ σχηματισμοῦ τῶν ομάδων τούτων διὰ τῆς μίξεως πλείονων σωματολογικῶν ομάδων διακεκριμένων ἀπ' ἀλλήλων.

Αἱ ομάδες αὐταὶ εἰς τὰς ὁποίας ἀποδίδομεν τὸ ὄνομα τῶν «φυλῶν» λαμβάνοντες τὴν λέξιν εἰς εὐρυτάτην ἔννοϊαν διάφορον ἐκείνης ἢ ὁποία ἀποδίδεται αὐτῇ ἐν τῇ ζωολογίᾳ καὶ τῇ ζωοτεχνίᾳ εἶναι σύνολον σωματολογικῶν χαρακτήρων, τὸ ὅποιον τέως συνηντάτο εἰς πραγματικὴν ἐνωσιν ἀτόμων καὶ ὅπερ σήμερον διαχέεται κατὰ τμήματα καὶ ποικιλίας ὁμοίους εἰς διαφόρους «ἐθνικὰς ομάδας» ἀπὸ τὰς ὁποίας δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ διακρίνωμεν ἄλλως. Αἱ διαφοραὶ μεταξύ τῶν φυλῶν ἐκδηλοῦνται εἰς τοὺς σωματολογικοὺς χαρακτήρας οἱ ὅποιοι εἶναι ἢ ἀπόρροια τῆς συνεχοῦς πάλης ἐν τῷ ἀτόμῳ τῶν δύο τούτων παραγόντων : τοῦ ποικίλου δηλ. τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀνομοίου, καὶ τῆς κληρονομικότητος, δηλ. τῆς δικαιωνίσεως τοῦ ὁμοίου. Διαφοραὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς μορφὰς, εἰς τὴν ἀνατομικὴν κατασκευὴν, εἰς τὰς φυσιολογικὰς λειτουργίας ἐκδηλοῦνται παρὰ τοῖς ἀτόμοις. Οὕτω ἡ σπουδὴ τῶν χαρακτήρων τούτων ἔχει ὡς βάσιν τὸν ἀνθρώπον θεωρούμενον ὡς ἄτομον σωματολογικῆς μονάδος.

Τούναντίον αἱ διαφοραὶ μεταξύ τῶν ἐθνικῶν ομάδων εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἐξελίξεων ὑπαγομένων εἰς ἄλλους νόμους ἢ τοὺς τῆς βιολογίας, εἶτι μόνιμοι διαφαινομένοις. Οἱ νόμοι οὗτοι ἐκδηλοῦνται εἰς τοὺς ἐθνικοὺς, γλωσσολογικοὺς ἢ κοινωνικοὺς χαρακτήρας. Ἡ μελέτη των βασίζεται ἐπὶ τοῦ ἀθροίσματος τῶν ἀτόμων ἐν ταῖς κοινωνίαις.

Ἡ σπουδὴ τῶν δύο τούτων κατηγοριῶν τῶν χαρακτήρων, εἴτε γενικῶς ἐν τῷ συνόλῳ των, εἴτε εἰς διαδοχικὴν περιγραφὴν τῶν διαφόρων λαῶν, εἶναι αὐτῇ αὐτῇ ἡ σπουδὴ τῆς ἀνθρωπότητος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ προσπαθῆσωμεν νὰ διακρίνωμεν τὰς φυλάς τὰς ἀποτελούσας τὰς «ἐθνικὰς ομάδας» καὶ διαγράψωμεν τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις τῶν ομάδων τούτων πρὸς ἀλλήλας.

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Δένικερ γέμει πλείστων πειραματικῶν ἀποδείξεων ἀναγομένων εἰς τὴν ὑλικὴν, φυσιολογικὴν καὶ ψυχολογικὴν ζῶν τῆς γῆς ἐλοκλήρου. Ὁ συγγραφεὺς ἔσχε τὴν ἐπιτυχῆ ἰδέαν νὰ ἐγκατασπεύρῃ εἰς τὸ ἔργον του φωτογραφίας ἐκ τῶν ὁποίων καθίστανται γνωστοὶ οἱ φυσιολογικοὶ χαρακτήρες ἐκάστης φυλῆς.

λίγη διαφάνεια τοῦ ὕφους, ἡ χαρακτηρίζουσα τὴν τελευταίαν του τεχνοτροπίαν, διαπνέεται, ἀπὸ μίαν μεθυστικὴν καὶ βαθυτάτην ρομαντικὴν πνοήν. Ἐκ τῶν δύο τελευταίων ποιημάτων ἅτινα δημοσιεύει ὁ «Γαλάτης Ἑρμῆς» προσπαθοῦμεν εἰς μίαν πρόχειρον καὶ πεζὴν ἀπόδοσιν νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας ἀμυδρὰν ἰδεάν τῶν ἀβροτάτων αὐτῶν πλασμάτων τοῦ ἑλληνοποιητοῦ :

» Μοιάζω μὲ τοὺς νεκροὺς, μὲ τὴν στερεωμένη πηγῇ, μὲ τὸν σκοταδερόν ὄριζοντα, μὲ τὸν μαζήμενον τὸν ἀνθὸ, μὲ τὸ φύλλο ποῦ σέπεται ἀπάνω στὸ χλωμὸ χορτάρι.

» Μοιάζω μὲ τὸ δέντρο, ποῦ ὁ ξυλοκόπος τὸ πελεκάει μέσα στὴν ξεραίλα τοῦ λόγγου, γιὰ νὰ φκειάσῃ ἓνα ξυλοκρέββατο, μοιάζω μὲ τίς χειμωνιάτικες καταχνιές, μὲ ὅλη τὴ φύση ποῦ μαυροφοράει καὶ κλαίει.

» Μὰ δὲν μοιάζω περὶ πολὺ τάχα μὲ τὸν Ὁκεανὸ, ποῦ πάντα νέος, ἀφίνει τὸν Καιρὸ νὰ περνᾷ ἐπάνωθι του καὶ στὴν ἀμμουδιά μὲ βογγητὰ βαθεῖα σκορπίζει τοὺς ἀφροὺς του ;

— **Ποίημα πρὸς τὸν Κροῦγγερ.** Ὁ «Φιγαρῶν» ἐδημοσίευσεν ἐπ' ἐσχάτων μακροσκελέστατον ποίημα τοῦ Ἐδμόνδου Ροστὰν πρὸς τὸν Κροῦγγερ, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπισκέψεώς του εἰς Γαλλίαν. Τὸ ποίημα αὐτὸ δὲν θὰ προσθέσει τίποτε εἰς τὴν γνωστὴν δόξαν τοῦ ποιητοῦ τοῦ «Ἀστιδέως» μὲ μίαν ἑμμετρον πολυλογίαν, καταλαμβάνουσαν τρεῖς στήλας ὀλοκλήρους τοῦ «Φιγαρῶν» πολὺ δὲ ὀλιγώτερον εἰς τὴν δόξαν τοῦ μεγάλου ξένου τῆς Γαλλίας. Ἴσως ἂν τὸ ἀπήγγελλεν ὁ Κοκλέν ἢ ἡ Σάρρα Βερνάρ ἢ λυρικὴ δόξα τοῦ ποιητοῦ, ὁ ὁποῖος πολὺ εὐτυχῶς ὠνομάσθη : ἑμμετρος Σαρδου, θὰ εἰμποροῦσε νὰ συναγωνισθῇ μὲ τὴν δραματικὴν του. Ἄλλ' ὁ Ροστὰν ἔκαμε τὸ λάθος νὰ πατήσῃ τὸ πόδι του ἔξω ἀπὸ τὸ θέατρον καὶ τὸ ἐπάτησε, καθὼς φαίνεται, πολὺ κακὰ διὰ τὴν φήμην του.

ΗΧΩ

— Ἐξεδόθησαν εἰς κομψότατον τόμον τὰ μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ἐφημερίδα «Ἐστία» δημοσιευθέντα καθημερινὰ χρονογραφήματα τοῦ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον «Νουμᾶς» συνεργάτου τοῦ εἰρημένου φύλλου κ. Δ. Ταγκοπούλου, τὰ ὁποῖα τόσον ἀνεγνώσθησαν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ ἀποτελοῦσιν ὠραίας φιλολογικὰς σελίδας, ἐκφραστικῶς καὶ μὲ ἰδιαιτέραν χάριν ἀπηχούσας τὸ ἐκάστοτε γεγονός τῆς καθημερινῆς χρονογραφίας.

— Ἀνεχώρησαν εἰς Ἰταλίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Παρισίους οἱ ἐπὶ τινὰ χρόνον διαμεινάντες ἐν Ἀθήναις νέοι γάλλοι ποιηταὶ κ. κ. Σανσό—Ὁρλὰν καὶ Ροζὲ Λεμπρέν, γενικοὶ γραμματεῖς τοῦ γαλλικοῦ περιοδικοῦ «Vogue», οἱ ὁποῖοι τὰς ἐντυπώσεις τοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα ταξιδίου των θὰ ἐκδώσουν εἰς ἰδιαιτέρον βιβλίον. Οἱ κ. κ. Σανσό—Ὁρλὰν καὶ Λεμπρέν τεχνικῶς εἶνε ὑπέρμαχοι τῆς ἀναγεννήσεως τῶν παγκοσμίων γραμμάτων διὰ τοῦ λατινοελληνικοῦ πνεύματος.

ΣΤΙΧΟΙ ΣΕ ΓΝΩΣΤΟΝ ΗΧΩ

ΥΠΟ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

1

Ἐκατὸ χρόνια πέθαναν, ἑκατὸ χρόνια πᾶνε,
Ὡ Ἑλλάδων ξημερώματα, ὦ Ἑλλάδων δειλινά !
Κάμε τους ἓνα φέρετρο μεγάλο, ὦ πελεκάνε,
Κάρφωσε μέσα τοὺς νεκροὺς καὶ θάψε τους βουδά.

2

Ποῖος εἶσ' ἐσὺ ποῦ μὲ ξυπνᾷς πρωί ; Δὲν εἶσαι ἡ διάνα,
Γλυκοκαλοῦσα τὴν τραχεῖα τοῦ στρατιωτῆ ζωῆ.
Δὲν εἶσαι ἡ ἀργοσάλευτη θρησκευτικὴ καμπάνα,
Δὲν εἶσαι ἀνθρώπου μίλημα, μὴδὲ πουλιοῦ φωνή.

Κάποια στὸ δρόμο βήματα βαρεῖα εἰσ' ἔσεις. Τὴ Σκέψη,
Τὸ Φῶς, τὸν Ἥχο φέροντε, τριάδα μου ἱερή.
Τί ἂν εἶστε σκλάβου ξύπνημα ποῦ τρέχει νὰ δουλέψῃ ;
Τί ἂν εἶστε ἀσώτου γύρισμα ποῦ πάει νὰ κοιμηθῇ ;

3

Ἦτανε τάνθια μετροπῆ, τὰ κρίνα ἦτανε λίγα,
Καὶ νὰ θερίσω ὠρέχτηκα τὸν κρινοθησαυρὸ,
Κι ὄλα τὰ κρίνα μάτιασα, κι ὄλα τὰ κρίνα πῆγα
Στὸν πλούσιο κῆπο νὰ βρω τα καὶ νὰ τάγκαλιαστῶ.

4

Στὸν κῆπο μοῦ γελοῦσανε τὰ ρόδα, οἱ μενεξέδες
Κάτον ἀπὸ πέπλους μοῦ ἔστελναν δροσοχαιρετισμοὺς,
Καὶ πέρασα. Οἱ ἀμύριστοι στοχαστικοὶ πανσέδες
Μὲ κοίταζαν, ἀσάλευτοι. Καὶ στάθηκα σ' αὐτούς.

5

Στὸ μνηματάκι σου ἀνοίξε τὸ ρόδο, ὦ γλυκέ μου !
Τὸ χέρι κάνει ν' ἀπλωθῇ στὸ ρόδο, δὲ μπορεῖ.
Κάνει νὰ τρέξῃ ἀπάνου του τὸ πέρασμα τοῦ ἀνέμου,
Δειλὸ φιλάκι γίνεται, καὶ, πρὶν τὸ γγίξῃ, σβεῖ.

6

Στὸ φῶς οἱ ἀνθοὶ σὰν ἐκκλησιᾶς φεγγοβολοῦνε φῶτα,
Κ' οἱ πεταλοῦδες ἀέρινες μεθοῦν σὰν εὐωδιές.
Στὸν κῆπο τὸν ἀπόμερο δὲν ἤρθα, καθὼς πρῶτα,
Γιὰ τὰ φεγγοβολήματα καὶ γιὰ τὴς εὐωδιές.

Ἦρθα πρὸς τὰ τρεξίματα κ' ἤρθα πρὸς τὰ παιγνίδια
Κ' ἤρθα πρὸς τὰ χαμόγελα τῶν ὁμορφῶν παιδιῶν
Ποῦ κάνουν σὰν πλατὺ οὐρανὸ τὰ δλόχλωρα στρωσίδια
Καὶ δείχνονται σὰ θαύματα στὰ μάτια τῶν ἀνθῶν.

7

Καὶ τῶν δικαίων τὰ μέτωπα περνοῦν ἀργὰ ἀπ' ἐμπρὸς μου
Ἦουχα νέφη ἀπὸ βροχὴ ποτιστικὴ πλατειά.
Κι ἀπὸ τοὺς ἀφεγγους βυθοὺς τοῦ κολασμένου κόσμου
Ἄκούω σὰν ἀναθέματα, σὰν ἀναφυλλητά.

Καὶ ξανασμίγω ἀθέλητα καὶ ξαναλέω τὴ ρίμα
Ποῦ ξένη ἀπὸ τάνθρώπινα καὶ πέρα ἀπὸ κανημοὺς
Ἦψώνεται προφήτισσα πλατωνικὴ Διοτίμα
Πρὸς ὑπερούσιους ἔρωτες, πρὸς κόσμους νοπούς.

8

Ὅ, τι κι ἂν εἶσαι, ὦ λάμπη ἐσύ! σίδηρο, πέτρα, ἀσῆμι,
Ἄερας, νέφαλο, δνειρον, ὁμοια σὲ λαχταρῶ!
Ἰδέα καὶ χέρια μέσα μου, κ' ἡ Τέχνη κ' Ἐπιστήμη
Νὰ χτίσουν ἀγωνίζονται τὸν ἴδιο τὸ ναό.

Τὸ πορφυρὸ, τὸ πράσινο, τᾶσπρο! τὰ μάρμαρα ὄλα
Τὰ θησαυρίζει μέσα τῆς ἡ Ρέα ἡ μητρική.
Τὰ γύρεψα, καὶ δώκατε σ' ἐμένα κάτι ἀπ' ὄλα,
Δράκε Ταύγετε, ξανθὲς Κυκλάδες, ὦ Ἀττική!

Καὶ δάσος εἶστε ἀσάλευτο καὶ ἀμίλητο, ὦ κολῶνες,
Κι ἀργοπερνᾶτε ἀνάμεσα, Ρυθμοὶ καὶ Στοχασμοί.
Μέσα στὰ μαῦρα βᾶθνη τους φωτόγραφετες εἰκόνας
Δείχνουν μπροστὰ ἕναν Ἔρωτα καὶ πίσω μιὰ Ψυχὴ.

9

Τὴν Περσεφόνην ὁ Σατανᾶς τὴν ἐπνιξε στὸν Ἄδη,
Ὅλεθρον τέρας ἐγινες, ἀστέρι τῆς αὐγῆς,
Μόλεψε Σκύθης βάρβαρος τόλδροσο πηγᾶδι,
Τὰ πολυτρίχια πάτησε καὶ φεύγει, χαλαστής-

Τὴ μελιστάλαχτη στερνὴν ἰέρειαν Ἦπατία
Δὲν εἶσ' ἐσύ ποῦ σκότωσες; Δὲν εἶσαι ὁ ξεπεσμός;
Δὲν εἶσ' ἐσύ ποῦ γέννησες τὴν πνίχτραν Ἄμαρτία,
Τὸ σκιάχτρο τῶν Ἀπρίληδων, τῇ Λάμια τοῦ φωτός;

10

Τοῦ ρασοφόρου σύντριψαν ὁ πέλεκυς κ' ἡ ἀξίνα
Τὰ μεγαλόχαρα εἰδῶλα στὰ βᾶθνη τῶν ναῶν.
Τῶν συντριμμένων ἡ ψυχὴ δὲ χάθηκε μ' ἐκεῖνα·
Φωτοπλανήτης ἐγινε στὸ χάος τῶν οὐρανῶν

Ὅσο ποῦ νέα ζωντάνεψεν ἀγαλατένια κρίνα
Στοῦ διαλεχτοῦ τὸ λογισμὸ, στοὺς κήπους τῶν σοφῶν.
Τοῦ ρασοφόρου ὁ πέλεκυς δὲ σύντριψε κ' ἡ ἀξίνα
Τὰ μεγαλόχαρα εἰδῶλα στὰ βᾶθνη τῶν ναῶν.

11

Στὸ μνηματάκι σου ἀνοιξε τὸ ρόδον, ὦ γλυκὲ μου!
Εἶνε ἡ χαρὰ σου; ὁ πόνος σου; Εἶνε καρδιά; Εἶσ' ἐσύ;
Ἄν εἶσαι νοῦς, θυμήσου με, κι ἂν στόμα, μίλησέ μου.
— Τοῦ ἀσάλευτου εἶμαι σάλεμα, τοῦ τίποτε ἀστραπή.—

12

Ἄφριζει στὸ ποτῆρι σου τὸ ἀψὺ κρασί τὸ μαῦρο.
Γιὰ φέρε τὸ ποτῆρι σου στὴ βρύση μας ἐδῶ,
Καὶ μέρωσε καὶ ρόδισε τὸ ἀψὺ κρασί τὸ μαῦρο
Μὲ τὸ νερὸ τόλδροσο τῆς βρύσης μας ἐδῶ.

Ἔχω μιὰ σκέψη ἀπὸ δροσιὰ καὶ μιὰ καρδιά ἀπὸ λαῦρα.
Ἡ κάδνη βράζει, καὶ ἡ πηγὴ τὸ νᾶμα κρῦο σκορπᾶ.
Κ' ἔτρεξα καὶ ζευγάρωσα τὰψὰ κρασιὰ τὰ μαῦρα
Στὸ σκαλιστὸ ποτῆρι μου μὲ τᾶλαφρὰ νερά.

13

Ἔσεῖς ποῦ μεγαλόκραχτα πετᾶτε πρὸς τὰ ὕψη,
Κύκνοι λευκοὶ, καὶ κύκνοι ἐσεῖς ποῦ σκίζετε ἀπαλὰ
Τῆς λίμνης τὰ βουδὰ νερὰ μὲ μιὰ βουδὴ μιὰ θλίψη,
Ἦ κουρασμένα ἐσεῖς, κ' ἐσεῖς ἀδάμαστα πουλιά!

Ἦ κύκνοι ποῦ ὄνειρεύεστε νὰ πάρετε τὸν ἥλιο,
Καὶ ὦ κύκνοι ποῦ προσμένετε τὸν ὕπνο τὸ βαθύ,
Εἶνε κ' ἐν ἄλλο ἀπόμακρο κι ἀπόκρυφο βασίλειο.
Κύκνοι λιμνῶν καὶ ἀέρηδων, σὰς ξαναβρίσκω ἐκεῖ!

14

Ἐκατὸ δράκοι ρήγισσα φυλᾶνε μαυροφῶρα,
Ρήγισσα χῆρα ὀλάρφανη, σὲ κάστρο ἐρημικὸ,
Καὶ σκάφτουν καὶ τῆς κουβαλοῦν, γιὰ χαῖδια καὶ γιὰ δῶρα,
Συντρίμματα ἀπὸ να ἀτέλιωτο παλιό τῆς θησαυρό.

«Δὲ θέλω τὰ συντρίμματα ἐγὼ· καταραμένη ἡ ὥρα!
Ἄνάθεμά σας, δράκοντες, ποῦ μὲ κρατᾶτε ἐδῶ!
Τὴ ζωντανὴ ὄνειρεύομαι καὶ τὴν ἀκέρια χώρα,
Ἐκεῖ βασίλισσα ἦμουνα, κ' ἐγὼ σκλάβα ἐδῶ!»

Ἡ ἀποδιωγμένη μου ζωὴ βρῆκε σκεπὴ κοντὰ σου,
Μὲ καταδέχτηκες δικό σου, ὦ Φοῖβε, λειτουργό,
Καὶ πῆρα ἀπὸ τῆ λάμψη σου κι ἀπ' τὴ θεότῃτά σου
Τὴν Ἡλιογέννητη ἐπλασα, δική σου δόξα, ἐγὼ

Κ' ἓνα χαιρέτισμα ὑψῶσα τρανὸ πρὸς τὸ εἰδωλό σου,
Καὶ μ' ἀποκρίθηκαν βραχνὲς καὶ βάρβαρες καμπάνες.
Καὶ τί μὲ τοῦτο; Ἀσώπαστος ὕμνος ἐγὼ δικός σου.
Σωπαίνουν οἱ διθύραμβοι; Ἀρχίζουσι οἱ παιᾶνες!

Κωστής Παλαμῆς

Η ΕΥΧΗ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

ΥΠΟ Δ. Ν. ΒΟΥΤΥΡΑ

Ὁ ἥλιος χτυποῦσε μὲ τις ἀκτίνες, καθὼς βγήκε ἀπὸ πίσω ἀπὸ ἓνα ψηλὸ βουνό, τις στέγες τῶν ἀσπρῶν σπιτιῶν τοῦ χωριοῦ. Οἱ πόρτες ἀνοίγαν καὶ τὰ παράθυρα καὶ φαινόντουσαν γυναῖκες ἀχτένιστες νὰ τινάζουν καὶ νὰ σαρώνουν.

Σὲ λίγος ἄμα ὁ ἥλιος ὑψώθηκε καὶ φώτισε πῶς πολὺ τὸ χωριό, ἐφάνησαν στοὺς δρόμους τὰ χωριατόπουλα μὲ τὰ βιβλία στὴ μασχάλη νὰ πηγαίνουν στοὺς σχολεῖο.

Ἦκούοντο αἱ ὀξεῖαι, διαπεραστικαὶ φωναὶ των, νὰ φωνάζουν τὸ ἓνα τᾶλλο ἀπὸ μακρὰ, γιὰ νὰ πάνε μαζὺ.

Τὴν ἴδια ὥρα ἀπὸ ἓνα σπιτάκι βγήκε μιὰ γυναῖκα μὲ ἓνα παιδί ὡς δώδεκα χρονῶν. Στοὺς ὤμους του τὸ παιδί εἶχε περάσει ἓνα ταγάρι καὶ κρατοῦσε ἓνα δέμα στὴ μασχάλη.

Ἐπροχώρησαν μαζὺ ἀρκετὰ βγήκαν ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. Τότε ἐστάθηκε ἡ γυναῖκα καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια ἐσκυψε, ἀγκάλιασε τὸ παιδί τὸ φίλησε καὶ τοῦ εἶπε :

— Στὴν εὐχὴ μου παιδί μου, στὴν εὐχὴ μου Δημητράκη μου νὰ πᾶς καὶ μὲ τὸ καλὸ νὰ γυρίσης! Ἄφρα νὰ περάσης τὴ θάλασσα, γιὰ τὴν εὐχὴ τῆς μάνας τὴν ἀκούει ὁ Θεός!

Τὸ παιδί ἐσκυψε, τῆς φίλησε τὸ χέρι καὶ μὲ δύναμι κρατῶντας τὰ δάκρυά του μὴν ἀρχίσουν καὶ τρέχουν καὶ λυπηθῆ ἡ μάνα του περισσότερο, ἔφυγε.

Ὅταν ἐπλησίαζε νὰ στρίψῃ ἀπὸ ἓνα κήπο μὲ ψηλὰ δένδρα, ἐστράφηκε. Ἡ μάνα του ἐστέκετο ἀκίνητη στὴν ἴδια θέσι καὶ τὸν ἐβλεπε φεύγοντα. Ἄμα τὸν εἶδε ποῦ ἐστράφη τὸν χαιρέτησε μὲ κίνησι τῆς κεφαλῆς καὶ μὲ χαμόγελο.

Ἐστρίψε. Τώρα δὲν φαίνεται ἂν γυρίσῃ οὔτε ἡ μάνα του οὔτε τὸ σπιτί του. Τοὺς ἐκρυψαν τὰ ψηλὰ δένδρα, καὶ ὁ τοῖχος τοῦ κήπου. Προ-

χωρεῖ, ἀλλὰ ἡ ἀπόφασίς του ἀρχίζει νὰ κλονίζεται. Τοῦ ἐρχεται νὰ τρέξῃ, νὰ ριφθῆ στὴν ἀγκυλιὰ τῆς μάνας του καὶ νὰ φωνάξῃ ὅτι δὲν πάει πουθενά· ὅτι προτιμᾷ νὰ μείνῃ στὸ φτωχικό τους, κοντὰ τους ἀπὸ ὅλα τὰ πλούτη τῆς ξενιτιάς. Περνᾷ ἀπὸ μέρη, ποῦ ἐπαίξε μέχρι τῆς προχθῆς μὲ τοὺς φίλους του· τὸν Ἀντώνη τὸν μαυριδερό, τὸν Κώστα τοῦ ζευγᾶ, ποῦ τὰ μαλλιά του ἐσκέπαζαν ὅλο τὸ μέτωπό του, τὸν Μιχάλη ποῦ ἔκαμε τόσα ἀστεῖα καὶ ἤθελε νὰ κάμῃ καὶ τὸν σχοινοβάτη! Ὅταν θέλησε πρὸ ἡμερῶν αὐτὸς ὁ Μιχάλης νὰ σταθῆ μὲ τὸ ἓνα πόδι ἐπάνω σὲ κούτσουρο καὶ ἔπεσε καὶ ἔφαγε τὰ μούτρα του τὶ γέλια ποῦ ἔκαμε τότε καὶ ὅταν τὸ θυμόταν. Τώρα ὅμως οὔτε νὰ χαμογελῶσῃ μπορεῖ! Αὐτοὶ θὰ εἶνε ἀκόμα ἀπ' ἔξω εἰς τὸ σχολεῖο καὶ θὰ παίζουν μὲ τὰ ἄλλα παιδιὰ.

Πῶς ἤθελε νὰ ἦτον μαζὺ καὶ αὐτός.

Ἄμ ἡ θέσι του στὸ θρανίο; Ἡ καύμένη ἡ θεσοῦλα του! Τόσο καιρὸ ποῦ καθόταν στὴ θέσι του ἐκείνη ὄνειρευόταν τὴν ξενιτιά, τώρα ποῦ πάει στὴ ξενιτιά ὄνειρεύεται, θέλει νὰ ἦταν στὴν θεσοῦλα του.

Ἐφθασε σὲ μιὰ στοίβα ξύλα μεγάλα. Τὰ εἶδε μὲ λύπη. Ἦσαν τὰ ξύλα ποῦ ἔκαμε κούνια μὲ τοὺς φίλους του.

Ἄρχισε νὰ ἀναβαινῆ ἓνα ὑψωμα. Μιὰ καλύβα ποῦ τὴν περιεκύκλωναν κατὰ θεοράται γεροπλάτανι φάνηκε στὰ μάτια του ἄμα ἀνέβηκε. Κοντὰ στὴν καλύβα εἶδε ζωὰ ἔτοιμα νὰ κινήσουν καὶ ἀνθρώπους.

Τρέχει. Φεβᾶται μὴ φύγουν καὶ παρακαλεῖ νὰ φύγουν.

— Ἐλα μικρὲ! φωνάζει ἓνας ἀγωγιάτης.

— Μπᾶ! Τὸ παιδί τοῦ Γιωργαῖο! Τὸ ἀπεφάσισε νὰ τὸ στείλῃ στὴν ξενιτιά!

Λέγει ἓνας χωργιάτης πρὸς ἄλλον.

Ὁ Δημητράκης πετάχθηκε σένα ζωὸ καὶ ἐξεκίνησε.

Τώρα ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται τὴν εὐχαρίστησι ἢ τὴ ἄλληθες, μέρος, ἀπὸ κείνη τὴν εὐχαρίστησι, ποῦ αἰσθανότανε, ὅταν κοντὰ στὴν μητέρα του, ὄνειροπολοῦσε τὴν ξενιτιά.

Ἐφθασαν στὴν παραλία μετὰ τρεῖς ὥρας. Στὸ χωριό ποῦ εἶνε στὴν παραλία πηγαίνουν πολλοὶ ξένοι τὸ καλοκαίρι καὶ κάνουν λουτρά, γι' αὐτὸ εἶχε καὶ δύο ξενοδοχεῖα.

Μπήκαν σένα ἀπὸ τὰ ξενοδοχεῖα καὶ ἐκάθησαν στὸ κάτω πάτωμα γιὰ νὰ ξεκουρασθοῦν καὶ νὰ φάγουν.

Θὰ ἔφευγαν μὲ καίκι τὸ βράδυ καὶ ἔπρεπε νὰ περιμείνουν νὰ νυχτώσῃ, γιὰ νὰ πᾶν μέσα.

Ὅσο ἦτο μέρος καλὰ, ἀλλὰ ἄμα ἄρχισε νὰ βραδυάζῃ, τότε ὁ Δημητράκης δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθῆ καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ σὲ μιὰ γωνιά τοῦ ξενοδοχείου. Ἐνας ταξειδιώτης ποῦ τὸν ἤβραν ἐκεῖ, μὲ βούχα κυρίως τῆς πόλεως, μὲ ἓνα ὕψος πετεινοῦ τὸν εἶδε καὶ ἐπλησίασε.

— Ἐ παιδί, γιὰ τί κλαῖς; τὸν ρώτησε.

Ὁ Δημητράκης σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ τὸν εἶδε μὲ τὰ πλημμυρισμένα ἀπὸ δάκρυα μάτια του.

— Γιὰ τὸ σπῆτι του κλαίει ποῦ ἔφυγε, ἀπάντησε ἓνας χωριανός τοῦ παιδιοῦ.

— Τότε ἄς μὴν ἔφευγε ! Καὶ τί πάει νὰ κάμει στὴν ξενιτιά ;

— Πάει νὰ μάθῃ τέχνη ἢ νὰ μπῆ σὲ ἐμπορικό.

Ὁ χωρικός ἤξευρε ἀπ' τὴ γυναῖκα του ἴσως τόσο καλὰ γιατί πάει τὸ παιδί στὴν ξενιτιά, ὅσο καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιο.

— Πῆρε λεπτὰ μαζὺ του ; τοῦ ἔδωσαν ἀρετὰ ;

— "Ἄμ' θὰ τοῦ δῶναν καμμία δεκαραριά δραχμὰς !... "Ε ; ἔτσι δὲν εἶνε ;

Τὸ παιδί κίνησε, καθὼς σφούγγιζε τὰ δάκρυά του, τὸ κεφάλι γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰ λόγια τοῦ χωρικοῦ.

— Τόσα λίγα ; ρώτησε ὁ κομψὸς νέος.

— Γιατί λίγα εἶνε ; Τοῦ ἔδωσαν δέκα δραχμὰς !...

— Καὶ τὴν εὐχὴ τους ! ἐπρόσθεσε ὁ Δημητράκης διακόπτων τὸν χωρικό.

— Τί ; τὴν εὐχὴ τους ; οὐμ' σὲ πρόκοψαν ! εἶπε ὁ κομψὸς νέος. Καλλίτερα νὰ σοῦ διναν περισσότερὰ λεπτὰ ! Ἡ εὐχὴ δὲν τρώγεται παιδί μου, ὄχι !...

Ὁ χωρικός θέλησε νὰ ἀπαντήσῃ στὸν κομψὸ νέο, ἀλλὰ ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἤλθαν καὶ τοὺς εἰδοποίησαν νὰ πᾶνε στὸ καΐκι, γιατί ἦταν ἡ ὥρα νὰ φύγουν.

Πῆραν τοὺς σάκκους των ὅλοι καὶ πῆγαν στὸ καΐκι.

Ὁ Δημητράκης, ἄμα ἀνεβηκε, ἐκάθησε ἐπάνω σὲ κάτι σανίδες μακρυές, σταυροπόδι, ἔβγαλε ἀπ' τὸ ταγάρι του ψωμί καὶ τυρὶ καὶ ἄρχισε νὰ τρῶ.

Ἀνοίχθηκαν στὸ πέλαγος.

Ἐκύταξε μὲ περιέργειαν τὰ πανιά, τοὺς ναύτας, τὴν θάλασσα καὶ τὴν μαυρίλα ποῦ τοὺς κύκλωνε. Τὸ νερὸ τῆς θάλασσας κάποτε τὸν ἐβρεχε καὶ αὐτὸς μὲ εὐχαρίστησι καὶ ἠδονή, ἄγλυφε τὸ ἀλμυρὸ νερὸ.

Ἐπειτα μὲ συλλογιέται τὸ μέρος ποῦ πάει καὶ μὲ τὸ σπίτι του, τοὺς δικούς του· ὡς καὶ τὸ σκύλλο του, τὸν φοβερὸ ἀράπη, τὴν γάτα, τὸν κίτσο τὸ ἀρνὶ μὲ τὸ κουδούνι στὸ λαιμὸ, ὅλα τὰ ἐνθυμήθη, ὅλα πέρασαν ἀπ' ἐμπρὸς του. Τί θὰ κάνῃ ἡ μάνα τώρα ; Φαντάζεται αὐτὴν νὰ ἐτοιμάζει τὸ φαί καὶ τὰ δύο ἀδελφάκια νὰ τὴν σύρουν, νὰ κρεμιοῦνται ἀπ' τὸ φουστάνι της. Ὁ καημένος ὁ Περικλῆς ! θὰ τὸν ζητᾶ νὰ παίξουν ἄλογα καὶ δὲν θὰ τὸν βρίσκει.

Οἱ ἐπιβάται πέντε ἐξ τὸν ἀριθμὸ σὲ λίγο πέρασαν στὸν ὕπνο. Ὁ Δημητράκης ἔμεινε ξύπνιος συλλογιζόμενος καὶ θεωρῶν τοὺς ναύτας νὰ γυρίζουν σὰ φαντάσματα στὸ σκότος, σκοτεινοὶ καὶ αὐτοὶ καὶ κάποτε νὰ φωτίζωνται λίγο, ὅταν πηγαιναν κοντὰ στὸ μέρος ποῦ ἦσαν κρεμασμένα τὰ φανάρια.

Σιγὰ σιγὰ τὸν πῆρε ὁ ὕπνος καὶ αὐτόν. Εἶδε ὄνειρο, ὅτι ἦτο στὸ σπίτι του καὶ αἰσθανόταν γι' αὐτὸ χαρὰ τόσο, ποῦ δὲν αἰσθάνετο ὅταν βρισκόταν στὰ ἀληθινὰ· εἶχε νὰ κάνῃ μὲ τὰ ἀδελφάκια του, τοὺς γονέους του.

Ἐάφνου ξύπνησε.

Μόλις ἔφευγε μακρυὰ. Μιὰ βουή ἀπαίσια, ἓνας κρότος τὸν ὁποῖον

ἄλλοτε δὲν εἶχεν ἀκούσῃ, τοῦ χτυποῦσε τὰ αὐτιά. Καὶ ἀπ' τὴ βουή αὐτὴ ξύπνησε. Κυττάζει. Τὸ καΐκι ἦτον ἀκίνητο μὲ τὰ πανιά ριχμμένα νεκρὰ καὶ κατασκότεινα. Τὰ φανάρια εἶχαν σβῆσει καὶ ὅλοι εἶχαν ἀποκοιμηθῆ. Ἡ βουή ὅσο ἐπήγαινε ἐγένετο μεγαλειότερη. Πετιέται. Ἐνόμισε ὅτι ἔβλεπε ὄνειρο. Ἐνα θεόρατο, σὰν βουὸν πρᾶγμα, ποῦ ἔβγαζε φωτιές, ἤρχετο γρήγορα ἐπάνω τους· βαπόρι θὰ εἶνε ! λέγει μὲ τὸ νοῦ του καὶ φωνάζει :

— Βαπόρι κατεπάνω μας !

Πεταχθῆκαν φοβισμένοι ρίχνοντας μακρυὰ τὰ σκεπάσματα, ἀλλὰ δὲν ἦτο καιρὸς ! Κρότος δυνατὸς ἀκούσθηκε καὶ τὸ καΐκι ἐσχίσθη, συντρίφθηκε. Ἡ θάλασσα τὸ κατὰπτε.

Ἐξημέρωσε. Πολλὰ σανίδια καὶ βαρέλια πλέουν στὸ τόπο τῆς καταστροφῆς. Μιὰ σανίδα δὲν εἶνε μόνη. Ἐνα παιδάκι εἶνε κολλημένο ἐπάνω εἶνε ὁ Δημητράκης. Ἀλλὰ ἓνα βαρέλι καὶ αὐτὸ δὲν εἶνε μόνον. Μιὰ μωρὴ κατακίτρινη μὲ ὀρθάνοιχτα ἀπὸ τὸ φόβο μάτια εἶνε μαζὺ.

Τὸ βαρέλι πλησίασε τὴν σανίδα.

— Κύριε ! Κύριε ! ἐφώναζε τὸ παιδί.

Εἶχε γνωρίσῃ τὸν κομψὸ νέο.

Αὐτὸς τὸ εἶδε.

— Σὺ εἶσαι μικρὸ μου ; Ἄχ τί πάθαμε· χαθήκαμε ! χαθήκαμε ! λέγει μὲ θρηνηδὴ φωνήν.

Ἐσιώπησε λίγο, ἔπειτα ἄρχισε.

— Τί ἤθελα νὰ ταξιδεύσω μὲ καΐκι· τί μοῦ ἤλθε· πάει... νὰ ἄρχισε καὶ θάλασσα !

Ἐνα ἀεράκι ἐφύσηξε καὶ κύματα μικρὰ ἄρχισαν νὰ χαρακόνουν τὴ θάλασσα.

— Μὴ κάμετε κύριε ἔτσι ! βαστάτε ! Ἐμένα ἡ μάνα μου μοῦ εἶπε νὰ μὴ φοβοῦμε τὴ θάλασσα καὶ δὲν φοβοῦμαι ! λέγει ὁ Δημητράκης μὲ διακεκομμένη φωνὴ ὠραία προσκολλημένος στὴ σανίδα του καὶ χοροπηδώντας μὲ αὐτὴ.

Τὸ βαρέλι καὶ ἡ σανίδα συνεκρούσθησαν. Τὸ κύμα τοὺς ὕψωσε μαζὺ, ἔπειτα τοὺς κατέβασε, γιὰ νὰ τοὺς ὕψωσῃ πάλι.

Τὸ βαρέλι ἄρχισε νὰ χωρίζεται ἀπὸ τὴν σανίδα. Ὁ νέος ἔπαυσε νὰ ὀδύρεται. Εἶχε παρατηρήσει τὴν ἀπάθειαν τοῦ παιδιοῦ, τὴν ὁποίαν αὐτὸ ἀπέκτησε ἀπ' τὴν ἐμπιστοσύνη ποῦ εἶχε στὴν εὐχὴ τῆς μάνας του. Καὶ καθὼς πιάσθηκε ἀπ' τὸ βαρέλι, μὲ μικρὰ ἐλπίδα νὰ σωθῆ, πιάσθηκε, ἐπίστευσε στὴν εὐχὴ τῆς μάνας τοῦ παιδιοῦ. Ἴσως ἡ εὐχὴ τῆς μάνας κάνει τὸ θαῦμα καὶ κοντὰ στὸ παιδί σωθῆ καὶ αὐτός.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀρχίζει τοὺς θρήνους καὶ ὀδυμούς.

Ἄρχισε νὰ καταρᾶται τὴν ὥρα ποῦ τοῦ ἤλθε νὰ ταξιδεύσῃ, ποῦ γεννήθηκε. Νὰ, λέγει, τὰ χέργια του κοπήκανε καὶ τὰ αὐτιά του ἀρχίζουν νὰ βουίζουν. Ὁ Δημητράκης τοῦ ἔλεγε κανένα λόγο γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ θάρρος ἀλλὰ τίποτα.

Ἐξαφνα τὸ παιδί φωνάζει :

— Ἐνα βαπόρι !

σαν, ὁ μυστικός λυρισμός τοῦ Βιλλιέρ Ντελλίλ Ἄνταμ, τοῦ συγγραφέως τῶν «Σκληρῶν Διηγημάτων» δὲν εὑρισκεν ἤγῳ, παρὰ δὲ τὸν πλεονασμὸν τῶν νατουραλιστικῶν ἀποκυημάτων οἱ «Παρνασιῶν» ἐξηκολούθουν νὰ ἔχουν τὸ μονοπώλιον τῆς ἀπλῆς καὶ συγκεκριμένης ποιήσεως. Ἡ ἐπιφάνεια ἐνέπνεε καὶ ἡ διεισδύσις τοῦ βάθους τῶν πραγμάτων ἐξεφράζετο ἐν σιωπῇ καὶ μαρτυρίῳ παρὰ τοῦ Ἐγδαρ Ἄλλαν Πόε. Ὁ Μαλλαρμέ ἐνεπνεύσθη πρῶτος κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν σκοτεινὴν καὶ θλιβερῶς λυρικὴν σκέψιν τοῦ Βωδελαίρ καὶ ἡ ρῆξις πρὸς τοὺς Παρνασιδεῖς ἐπῆλθεν. Ὁ συμβολισμὸς ἐρρίφθη εἰς τὸ μέσον, ἀντικαταστήσας τὸν τίτλον τῆς σχολῆς τῆς «Ντεκαντέντας». Τῷ 1885 πίπτει εἰς τὸ μέσον ἡ νέα ἰδέα τῆς ἀντιλήψεως τῆς τέχνης, ὡς βόμβα ἀναρχικοῦ, καὶ πολλοὶ εὐρίσκουν εἰς τὸ «Ζενί» τοῦ Μαλλαρμέ ζωηρὰν ἀπήχησιν τῶν ἰδεῶν τοῦ Ἐγέλου περὶ τέχνης. Αἱ ἰδεαλιστικαὶ καὶ ἀπόλυτοι ἀτομικιστικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Ἐγγελίου συστήματος τόσον εἰς τὴν μεταφυσικὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν τέχνην καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν ἐκδηλοῦνται μὲ νέαν αἰγλήν: Αἱ ἐκ συστήματος καὶ μαρτυρικῶς ἐπεξεργασμέναι νεφελώδεις ἀτομικιστικαὶ ἰδέαι ἐνός ποιητοῦ φεύγοντος τὰ πλήθη καὶ λατρεύοντος μὲ ἔρωτα Ἐστιάδος τὴν τέχνην ἐδίδαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ζωηροτέραν τῶν φιλολογικῶν ἐπαναστάσεων. Ὁ Φλωμπέρ εἶχε κηρύξει πολὺ πρὶν ὄχι καὶ τόσον ἀορίστως τὸν κατὰ τῆς καλαισθησίας τοῦ πλήθους πόλεμον. «Τὸ πλήθος, εἶπεν εἰς τὸν «Μπυβάρ καὶ Πεκουσέ» του, ἀκολουθεῖ ἀναλλοιώτως τὴν ρουτίναν τούναντίον δὲ οἱ ὀλίγοι ὁδηγοῦν πρὸς τὴν πρόοδον». Καὶ οἱ ὀλίγοι μίζοσπάσται ὕψωσαν τὴν σκαπάνην ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Τέχνης. Ὁ σκαπτικιστὴς ποιητὴς Βωδελαίρ, πρὸς τὰς εἰρωνείας, τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀπειλὰς ἀκόμη, ἀπήντα μὲ τὸ μειλίχιον μειδιᾶμά του «Ντεκαντέντα. Εἶνε τόσον πρόχειρος λέξις ἐν χρήσει παρὰ τῶν ἀμαθῶν παιδαγωγῶν, εἶνε λέξις ἀόριστος, ὅπισθεν τῆς ὁποίας ὀχυροῦνται ἡ ὀκνηρία μας καὶ ἡ ἀδιαφορία μας πρὸς τὸν νόμον». Διότι τὴν ἀναγέννησιν τῆς Τέχνης ἐστήριζαν εἰς τὸν νόμον τῆς φύσεως καὶ τῆς ἱστορίας. Καὶ ἡ ἀπάθεια τοῦ Βωδελαίρ καὶ ἡ ὑπέροχος ἀγαθότης τοῦ Μαλλαρμέ καὶ τὸ θλιβερόν μειδιάμα τοῦ Ρόντεμπεκχ, καὶ ἡ ἄρρητος μελαγχολία τοῦ Βερλαίν παρ' ὅλας τὰς εἰρωνείας τῶν ἀφελῶν χρονογράφων, παρ' ὅλας τὰς ἐπιθέσεις τῶν κριτικῶν ἐπιφυλλιδιογράφων τῶν ἐφημερίδων εἰλικύσαν τὰς ἰσχυρὰς διανοίας, τὸν λογικισμὸν τῶν νέων. Ὁ θαυμασμὸς πρὸς τὸν Ζολᾶ ἐμετριάσθη, ἡ ἔλξις πρὸς τὸν Μωπασσᾶν ἀνεχαιτίσθη. Ἡ Τέχνη ἐζήτησε νὰ χειραφετηθῇ ἀπὸ τὴν βιομηχανίαν. Ἄλλ' ὁ τρόπος τοῦ λέγειν τὰς αἰωνίους ἀνθρωπίνους ἀληθείας εἰς τὴν ἀρχὴν ἀποτελεῖ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ πρὸ παντὸς διὰ τοὺς ἀνεπτυγμένους ἀνθρώπους, σκάνδαλον. Καὶ ὁ ἀνθρώπος δὲν ἔπαυσε, οὔτε θὰ παύσῃ πρὸ ἐνός κινδύνου νὰ δεικνύῃ τὴν φυσικὴν του στάσιν, τὴν στάσιν τοῦ ἀνθρωπίνου κτήνους. Εἶνε δικαίωμα, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήσῃ: Αἱ ἐπιθέσεις, αἱ ὕβρεις, αἱ συκοφανταίαι κατὰ τῆς «ντεκαντέντας», κατὰ τῶν «μαλλιαρῶν», ὅπως λέγομεν ἐν Ἑλλάδι, ὑπῆρξε φυσικὴ συνέπεια. Μὴ ἀδικῶμεν τὴν φύσιν. Πάντοτε ὅπότεν οἱ τεχνῖται ἠθέλησαν νὰ εἰποῦν τὰ ἀπλούστερα τῶν πραγμάτων μὲ νέον τρόπον ἐδέχθησαν σωρεῖαν βελῶν ἰσοβόλων. Ἄλλ' ἡ «ντεκαντέν-

τσα» ἀντέσχευ. Εἰς τὰς εἰρωνείας ἀπήντησε μὲ ὀλιγωτέραν εἰρωνίαν καὶ μὲ περισσοτέραν ἐμμονὴν εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὰς ἰδέας των. Οἱ κριτικοὶ ἤνοιξαν ἀγῶνα, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ νίκη ἐν τῇ εἰλικρινεῖ ἐκτιμῆσει τῶν γεγονότων ἀπέκλεινε ὄχι ὀλίγον ὑπὲρ οὐτῶν. Ἀπέδειξαν, ὅτι ὄλαι αἱ φιλολογικαὶ ἀναγεννήσεις τοῦ παρελθόντος δὲν προῆλθον παρὰ ἀπὸ τὴν «κατάπτωσιν». Ἡ «ντεκαντέντα» ἀνεγέννησε τὰς φιλολογικὰς ἰδέας. Ὁ μυστικισμὸς ἐγκλείει ἀλήθειαν, ἀρκεῖ νὰ προέρχεται ἀπὸ ἀληθῆς τάλαντον. Δὲν ὑπάρχει ποτὲ ἀπόλυτον φιλολογικὸν σκότος εἰς ἐν ἔργον γραμμένον εἰλικρινῶς. Τὸ πλήθος δὲν δύναται νὰ ἐνοήσῃ ποτὲ τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ τέχνῃ, οὔτε τὴν μαρτυρικὴν ἀναζητήσιν πάντοτε νέας φόρμας ἐν αὐτῇ Ἡ λογοτεχνία καὶ ὄλαι αἱ τέχναι ἀντὶ νὰ εἶνε εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ παντὸς θὰ ἦτο φρονιμώτερον νὰ μεταφέροντο αὐταὶ καὶ τὸ μυστικὸν των εἰς τὰ Ἰμαλάια! Μία ποιήσις πλήρης ἀμφιβολιῶν, μεταβλητῶν ἀποχρώσεων καὶ μεμιγμένων, ἀπροσδιορίστων ἀρωμάτων εἶνε ἴσως ἡ μόνη, ἥτις δύναται τοῦ λοιποῦ νὰ μᾶς ἀρέσῃ. Τὸ νὰ εἶνε τις σκοτεινός, λέγει ὁ ποιητὴς καὶ αἰσθητικὸς κ. Κάμιλλος Μωκλαίρ δὲν εἶνε ἐλάττωμα, ἀλλὰ τρόπος τοῦ ἐνοεῖν τὴν τέχνην ἢ τὴν διανοητικὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποῖαν καλλιεργεῖ τις. Ὑπάρχουν δόσκολα πράγματα νὰ ἐκτεθῶσι, διότι ταῦτα εἶνε δύσκολα κατ' ἑαυτά. Ἡ τέχνη, τὸ σιωπηλὸν αὐτὸ κήρυγμα, ἡ ὥραία αὐτὴ τιμωρία ἐκλεγομένη παρὰ τινων ὄντων καὶ ἡ ὁποία ἄλλα μὲν σώματα κουράζει καὶ ἄλλα τὰ ἐμποδίζει νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὸ ἄπειρον, εἶνε τιμῆς ὑποχρέωσις, τὴν ὁποῖαν ὀφείλει τις νὰ ἐξασκῇ μὲ τὴν σοβαροτέραν καὶ εὐσυνειδητοτέραν χρηστότητα. Ὑπάρχουν καλοὶ ἢ κακοὶ ἀρτίσται ὅπως ὑπάρχουν ἀληθῆ καὶ ψευδῆ ταλέντα. Καὶ τὸ στράς λάμπει ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀδάμας. Τὰ ἀληθῆ ταλέντα ἔχουν ἐχθρὰν ἀμελλικτον τὴν ματαιότητα, τὸν θόρυβον καὶ τὴν ρεκλάμεν, τὰ ψευδῆ τούναντίον ἀπασχολοῦν τὰς ἐφημερίδας, ὅπως ἀπασχολεῖ ταύτας καὶ ἡ αὐτοκτονία τῆς ἡμέρας ἢ ἡ παραίτησις τῆς κυβερνήσεως.

Παρομοίους πολυσχεδεῖς καὶ ποικίλους φιλολογικὸς ἀγῶνας καὶ πολυαριθμοτέρας ἐναλλαγὰς ἰδεῶν ἐν τῇ Τέχνῃ δὲν ἔδωκε μέχρι τοῦδε ἄλλος αἰὼν ἀπὸ τὸν ἐκνεύσαντα. Ἐν τούτοις ποία φιλολογικὴ τάξις θὰ ἐπιζήσῃ εἰς τὸν μέλλον δὲν δύναται νὰ μᾶς εἶνε ἀπολύτως γνωστὸν. Ὁ μυστικισμὸς τῆς «ντεκαντέντας», τὸ ὄνειρον τοῦ ἀτομικισμοῦ τοῦ Ἰψεν, ἡ γόησσα ὀμίχλη τοῦ μυστικισμοῦ τοῦ Βάγνερ, ἡ φιλοσοφικὴ ἰδέα τοῦ ὑπερανθρώπου τοῦ Νίτσε δὲν δύναται ν' ἀποτελέσουν ἀσφαλῆς γνώρισμα τοῦ μέλλοντος. Τὸ παρελθόν, ἡ ζωὴ, ἡ φύσις μᾶς ὀμιλεῖ διὰ μυρίων φωνῶν. Τὰ πάντα ρεῖ. Ἡ ἀνθρωπίνη σκέψις θὰ ὀμοιάζῃ ἴσως τὴν πεταλοῦδαν. Εἰς κανὲν ἄνθος δὲν δύναται νὰ σταθῇ παρὰ στιγμᾶς. Ὁ ἀτομικισμὸς σήμερον ἐχειραφέτησε τὰ πνεύματα ἐν Τέχνῃ, ἀπολυτρώσας αὐτὰ τῆς ρυμουλκίσεως παρὰ τοῦ πλήθους. «Τί μὲ μέλει τί θὰ εἴπῃ ὁ κόσμος» λέγει ἡ Ἐδὸκ Γκάμπλερ, ἐπαναλαμβάνει δὲ εὐσυνειδητότερον καὶ φιλοσοφικώτερον ὁ Ρόσμπερ τοῦ Ἰψεν, ἀπαρνούμενος τὰς πλάνας καὶ τὰ εἰδῶλα τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ πνεῦμα θ' ἀναζητήσῃ

νά υπάρξει διὰ τοῦ ἀτομισμού. Εἰς τὴν φύσιν τὰ ἄτομα ἐν ἀ τ ο μ ι κ ῆ ἢ ἐνεργείᾳ συνεργάζονται ἀπὸ κοινοῦ πρὸς ἀποτελεῖσιν τοῦ ἀπειροῦ. Τὸ παράδειγμα τῆς φύσεως ἤδη ἀκολουθοῦν καὶ αἱ χειραφετημέναι διάνοιαι. Ἀλλὰ τίς δύναται νὰ βασισθῆ εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ μέλλοντος εἰς τὸ ἔρεθός τῶν αἰώνων τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας; Καὶ ἐνῶ δὲν φαίνεται ἀσφαλῶς γνωστὸν τὸ μέλλον τῆς πνευματικῆς ἐξελιξέως τοῦ ἀνθρώπου, μίᾳ ἰδέᾳ ἀρκετὰ σκληρὰ, ὅσον δὲν εἰξεύρομεν πιθανὴ ὅσον ἴσως πραγματοποιήσιμος ρίπτεται, εἰς τὰς παραμονὰς τῆς αὐγῆς τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Φιλολογία δὲν θὰ υπάρξῃ παρὰ μίᾳ ὅπως θὰ υπάρξῃ καὶ μίᾳ γλῶσσα εἰς τὴν Εὐρώπῃν. Τὸ μέλλον καὶ τέτοιο σκληρὸν ὄνειρον μᾶς ὑποδεικνύει. Καὶ θὰ υπάρξῃ μίᾳ φιλολογία καὶ μίᾳ γλῶσσα διότι καὶ εἰς ὁ κατακτητὴς τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἀρχαία Ἑλλάς, ἡ ἀρχαία Ρώμη μᾶς παρέχουν τὸ σκληρὸν παράδειγμα. Τὸ τέλος τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν φιλολογικῶν θὰ ἐπέλθῃ μοιραίως διὰ τοῦ νικητοῦ διὰ τοῦ κατακτητοῦ τῆς Εὐρώπης. Ὅσον παραδόξως εἰρωνική καὶ ἂν μᾶς φαίνεται ἡ ἰδέα αὕτη, οἱ τεράστιοι ἀγῶνες τῆς Γερμανίας, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας ὑπὲρ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς γλώσσης τῶν, τῆς φιλολογίας τῶν, τοῦ ἐμπορίου τῶν, τῆς βιομηχανίας τῶν ἐπὶ τοῦ κόσμου, εἶνε ἡ καλλιτέρα ἐνδείξις τοῦ προσιωπιζομένου τέλους. Οἱ ἐπιστήμονες, οἱ γλωσσολόγοι, οἱ φιλόσοφοι καὶ οἱ πολιτικοὶ ἀπὸ πολλοῦ ἔχουν ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν τῶν πρὸς τὸν μεγάλον κίνδυνον. Ὅταν ὑποταχθῶσι τὰ ἔθνη ὑπὸ μίαν κραταιὰν δύναμιν, ἀναγκασίως θὰ αἰσθανθῶσι τὴν ἀνάγκην νὰ ὀμιλήσῃ τὴν γλῶσσαν τοῦ κατακτητοῦ, τὴν φωνὴν τοῦ ἰσχυροτέρου. Ἡ ἰδέα τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ Σλαυισμού εἶνε τόσοσιν παλαιά, ὅσον καὶ ἐπιφοβωτέρα πάντοτε. Οἱ ἀνταγωνισμοὶ μεταξὺ Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας, μεταξὺ Γαλλίας καὶ τῶν δύο τελευταίων ἂν θὰ ἐπιφέρουν τὴν ἐξασθένησιν, ἢ νίκη θ' ἀποθῆ ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος τοῦ Σλαυισμού. «Ἐὰν ἡ Ρωσία θὰ εἶνε ἡ Ρώμη τῆς αὔριου, μετὰ 3—4 αἰῶνας, συμπεραίνει εἰς τὰς «Ἐιρωνείας καὶ τὰς Παραδοξολογίας» τοῦ ὁ θερμὸς ὑπερασπιστὴς τῶν ἰδεῶν, ὁ αἰσθητικώτερος καὶ πολυμαθέστερος κριτικὸς τῆς σημερινῆς Γαλλίας κ. Ρεμὺ ντέ Γκουρμόν, πιθανόν εἶνε ἡ ρωσικὴ γλῶσσα νὰ γίνῃ ἡ Λατινικὴ τῶν προσεχῶν αἰώνων. Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει τί θὰ ἀπογίνουσι αἱ σημεριναὶ γλῶσαι τῶν τοπικῶν φιλολογικῶν διαμυχῶν, αἱ γλῶσαι τῆς ἐπιδείξεως καὶ αἱ γλῶσαι τῆς τέχνης;

Παρ' ὅλην τὴν παραδοξολογίαν τοῦ θέματος αἱ πιθανότητες εἶνε πολὺ περιεργοί. Ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα θὰ ὑποκύψῃ εὐκολώτερον εἰς τοῦ κατακτητοῦ τὸν γρόθον. Αἱ πολυάριθμοι διάλεκτοι τῆς γαλλικῆς γλώσσης αἱ ζῶσαι καὶ αἱ νεκραὶ, —διότι βλέπετε, ὅτι καὶ ἡ Γαλλία ἔχει περισσοτέρας διαλέκτους ἀπὸ τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ τὴν ἐμποδίζῃ τι ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχῃ ἐν κοινῶν φιλολογικῶν καὶ ἐθνικῶν ὄργανον γλώσσης, δι' οὗ νὰ συνεννοεῖται καὶ νὰ ὑπάρχῃ ἐνιαίως, —δὲν δύναται παρὰ νὰ νικηθῶσιν εὐκόλως παρὰ μιᾶς κοινῆς γλώσσης, ἢ ὁποία δὲν θὰ εἶνε ἄλλη παρὰ ἡ τοῦ κατακτητοῦ. Αἱ λοιπαὶ σλαυικαὶ γλῶσαι τοῦ Αἴμου εἶνε αἱ πρῶται αἰτινες θὰ ἀπορροφηθῶσιν εὐκολώτερον ἐκ τῆς μεγάλης σλαυϊ-

κῆς γλώσσης, τοσοῦτον μάλλον καθ' ὅσον αὐταὶ στεροῦνται φιλολογίας. Ἡ τύχη τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης δὲν δύναται παρὰ νὰ ἔχη τὴν αὐτὴν τύχην. Ὁ Ἴψεν καὶ ὁ Μπγιόρσον δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ συγκρατήσῃ τὰς σκανδιναυικὰς διαλέκτους. Ἡ ὀλλανδικὴ καὶ ἡ πορτογαλικὴ γλῶσσα τὸ πολὺ νὰ ζήσῃν ἢ μίᾳ εἰς τὰς κτήσεις τῆς ἐν Ἀφρικῇ καὶ ἡ ἄλλη εἰς τὰς κτήσεις τῆς ἐν Βραζιλίᾳ. Εἰς τὴν Γερμανίαν ὁ κατακτητὴς θὰ εὕρῃ ἀντίστασιν σοβαρὰν, ἀλλ' ὄχι βαθεῖαν. Ἡ μανία τῶν ἀναλύσεων καὶ τῶν σοσιαλιστικῶν ἀποπειρῶν ἀπεκτῆνωσε ἠριστικῶς τὸν γερμανικὸν λαόν, ἀναπτύξασα τὴν διπλὴν του τάσιν πρὸς τὴν αἰσθηματικὴν ὄνειροπόλησιν καὶ τὴν ὑλικὴν ἀπολαύσιν. Εὐκόλως ἐπομένως θὰ ὑποκύψῃ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ κατακτητοῦ. Ἡ σκοτεινὴ, ἡ βαρεῖα, ἡ ἄνευ λάμψεως φιλολογία τοῦ δὲν θὰ ἀντιτάξῃ ἰσχυρὰν ἀντίστασιν. Ἡ ἰσχυρογνώμων αἰσθηματικότης τῆς θὰ καταφύγῃ τὸ πολὺ εἰς τὴν μουσικὴν. Ἐκεῖνη, ἥτις θὰ κατακτηθῇ εὐκολώτερον θὰ εἶνε ἡ Ἀγγλικὴ γλῶσσα. Τὸ δύσκολον εἶνε νὰ κυριευθῇ ἡ νῆσος τῆς Ἀγγλίας, ἀλλ' ἅπαξ κυριευθῇ ἡ γλῶσσα τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ θὰ καταρρεύσῃ. Μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Σαῖκσπερ θὰ σεβασθῶσιν οἱ βάρβαροι κατακτηταί. Ἐν τούτοις ἡ Ἰταλία θ' ἀντιτάξῃ εἰς τοὺς βαρβάρους ἀπροσδόκητον ἀντίστασιν. Τὰ ὄπλα τοῦ κατακτητοῦ θὰ παραλύθῃσιν πρὸ τοῦ μειδιάματος τῶν Μιλανέζων. Ἐὰν ὀφείλῃ νὰ ἐπιζήσῃ μίᾳ εὐρωπαϊκῇ γλῶσσᾳ, θὰ εἶνε ἡ ἰταλικὴ, ἡ ὀλιγώτερον βορβορωθεῖσα, ἡ εὐκαμπτοτέρα, ἡ ὀροσερωτέρα, ἡ ἐγωῖστικωτέρα καὶ ἡ ἀγεροχωτέρα τῶν ἀδελφῶν τῆς λατινικῶν γλωσσῶν. Ἡ λατινικὴ γλῶσσα μᾶς διέσωσε τὸν ἀρχαῖον πολιτισμὸν, ἡ ἰταλικὴ θὰ γνωρίσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ μέλλοντος ἐν ἀναμνήσει τὸν νεώτερον πολιτισμὸν. Τοιοῦτο τέλος προβλέπει ὁ εἰρων κριτικὸς διὰ τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας εἰς τοὺς προσεχέεις αἰῶνας. Τοιοῦτο τέλος τὸ προέβλεψεν ἄλλοτε καὶ ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἐκφράσας τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν βραδύτερον ἀνέπτυξεν ὁ Νίτσε: «Θὰ ἔλθῃ μίᾳ ἡμέρᾳ ὅπου ἡ Εὐρώπη θὰ γνωρίζῃ μόνον Εὐρωπαίους καὶ ὄχι πλέον Γάλλους, Γερμανοὺς, Ρώσους. Τὸ ἀνακάτωμα τῶν γλωσσῶν θὰ παύσῃ, μίᾳ δὲ καὶ μόνῃ κοσμοπολιτικῇ γλῶσσᾳ θὰ ἐπικρατήσῃ.»

Πτωχοὶ Ἕλληνες γλωσσοπλάσται καὶ γλωσσολόγοι. Ὅλοι οἱ ὠραῖοι, —ὅσον καὶ ἂν φαίνονται ἐμπαθεῖς, —ἀγῶνές σας θὰ καταδικασθῶσιν εἰς πλήρη σιγὴν, θ' ἀγκαλιασθῶσιν ἀπὸ τὴν Λήθην. Ταλαίπωρος ἀθηναϊκὴ Γερουσία! Τὸ φάσμα τοῦ Σλαυισμού, τὸ ὁποῖον ταρασσει τὴν πατριωτικὴν ψυχὴν σου δὲν εἶνε πολὺ μακρὰν δι' ὅλον τὸν κόσμον. Ἀλλ' ὑπάρχει μίᾳ ὑψίστη παρηγορία, ἡ παρηγορία τῆς φιλοσοφίας. Πέραν τῶν ἐποχῶν καὶ τῶν μεγάλων γεγονότων, πέραν τῆς νέας Ρώμης καὶ τῆς νέας Ἑλλάδος τῶν μελλόντων αἰώνων ὑπάρχει δι' ὅλους τοὺς μικροὺς εὐγενεῖς νικημένους ἢ παντελῆς σιωπῆ τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν λέξεων, τῶν λέξεων αὐτῶν διὰ τὰς ὁποίας ὁ μανιώδης ἐκκοκιστὴς τῶν Θεόφιλος Γωτιέ, εἶπεν, ὅτι κατὰ τὸ πλεῖστον κατεσκευάσθησαν ἀπὸ κάποιον χονδροειδῆ—ὑπάρχει ὁ μέγας ἐκδικητὴς, ἡ ἀπόλυτος δικαιοσύνη τοῦ Θανάτου. Ἐν τῷ μεταξύ ὅσον ἀπαισιόδοξοι καὶ ἂν εἴμεθα ἂς ἔχωμεν τὸν μέγαν οἶκτον τοῦ Σοπερχάουερ.

Ο ΘΗΣΑΥΡΟΣ

ΥΠΟ Π. Δ. ΣΕΦΕΡΑΗ

Ἐκείνη ἡμέρα ἦρθε σίτιμα καὶ ἡ Ἀρχόντω τοῦ καπετὰν Λάμπρου καὶ εἶπε τοῦ παπποῦ σου, νὰ πῆγαιναν τὸ πρωτὶ ἐς τὸν ἄη-Λευτέρη, γιατί ἐταξε ἐς τὴ γέννα τῆς νὰ τὴν λευτέρωνε μὲ τὸ καλὸ καὶ νὰ τὸν λειτουργήσῃ· σὰν σαράντισε ἤθελε νὰ κἀνῃ τὸ τάμμα τῆς, παρακάλεσε καὶ μένα νὰ πάω μαζί γιὰ συντροφιά.

Ὁ παπποῦς σου γιὰ κείνο τὸ πρωτὶ δὲν εἶχε ἄλλη λειτουργία καὶ τῆς εἶπε, νὰ ἐτοιμαστῇ νὰ ξεκινήσουμε πολὺ πρωτὶ γιὰ νάμαστε κεῖ πρὶν βγῆ ὁ ἥλιος.

Δυὸ ὥρες πρὶν ξημερώσει, πήραμε τὸν δρόμο καθάλλα ἐς τὰ ζᾶ οἱ τρεῖς μας· ὡς ποῦ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Κυριακῆς ὁ παππᾶς, ζυγώσαμε χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε ἐς τὸν ἄη-Λευτέρη.

Εἶνε ἓνα μικρὸ κάτασπρο, χιονάτο ἐκκλησάκι πάνω ἐς τὴ κορφή τοῦ λόφου τῆς Κότρονας, ἀπὸ κεῖ φαίνεται ὅλο τὸ χωριὸ ὡς τὸ γιὰ τὸ πέρα... γύρω τριγύρω καταπράσιναι πεῦκι—παντοτεινοὶ φύλακες—γέρουν κατὰ τὸ ἐκκλησάκι, λὲς τὸ προσκυνᾶνε, ὅταν ἀνάλαφρο σιγανὸ ἀεράκι κουνάει τίς κορφές τους...

— Καλῶς τους καλῶς τους ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ καὶ ἦρθε κατὰ μᾶς ἡ κυρὰ—Μόρφω, μᾶς κράτησε τὰ ζᾶ καὶ ξεπεζέψαμε.

— Παππᾶ μου ὅλα ἐτοιμα εἶπεν καὶ τοῦ φίλησε τὸ χέρι, εἶδα τὸ βράδου τὸ κόκκινο σημάδι... τὸ μάτι μου δὲν μὲ γελάει. Ἀπόρησε ἡ καπετάνισσα μ' αὐτὴ τὴν κουβέντα καὶ τῆς ζηγήσαμε πῶς ὅταν εἶνε νὰ λειτουργήσῃ ὁ ἄη-Λευτέρης, κρεμάμε ἀπὸ βραδὶς στὸ μεγάλο στύλο ποῦχομε ἐς τὸ λιακωτὸ, ἓνα κόκκινο φανάρι, σὰν τὸ δῆ αὐτὸ ἡ Μόρφω ἔχει τὸ πρωτὶ ἐτοιμη τὴν ἐκκλησιά.

Μπήκαμε μέσα καὶ ἄρχισε ἡ λειτουργία, σὰν τελείωσε καθίσαμε ὄξω στὴ πεζούλα νὰ πιοῦμε τὸν καφέ, ποῦ μᾶς ἐψῆσε ἡ κυρὰ—Μόρφω.

— Δέσποτα σὰν ἐθυμιάτιζες, ρώτησε ἡ καπετάνισσα, εἶδα ποῦ τὰ κάρβουνα τοῦ θυμιατοῦ, ἦταν στογγυλὰ σὰν φλουριὰ καὶ λάμπανε σὰν μάλαμα γιὰτί ; . . .

— Κυρὰ—Μόρφω πὲς ἐς τὴ καπετάνισσα καὶ ἐς τὴ πρεσβυτέρα τὴν αἰτία, ὡς ποῦ νὰ μαζέψω μέσα τὰ ἱερά καὶ μπῆκε σ' τὴ ἐκκλησία ὁ παποῦς σου.

Ἀναστένανε ἐκείνη μέσα ἀπ' τὰ φυλλοκάρδια καὶ ἄρχισε μ' αὐτὰ τὰ λόγια. «Ψηλὸς θεώρατος ἀράπης μ' ἀγριωπὰ μάτια, πῆθγαζαν ἀστραπαῖς καὶ ἀστροπελέκια, παρουσιάστηκε στὸν ὕπνο μου καὶ μοῦ εἶπε: «Αὔριο βράδου κατὰ τὰ μεσάνυχτα, πάρε μαζί σου τὴν Ἀγγέλα, τὴν μικρὴ κόρη τῆς γειτόνισσάς σου Πετρούλας καὶ σκάψε ἐς τὴν γωνιά τοῦ ὑπόγειου σου... κεῖ θὰ βρῆτε χωμένο ἓνα πιθάρι γεμάτο φλουριὰ... νὰ τὰ μοιραστῆτε γιατί εἶνε τῆς τύχης σας, ἐγὼ βαρέθηκα πιά νὰ τὰ φυλάω...»

«Πετάχτηκα ἀπὸ τὸ στρώμα μου κατατρομασμένη, μοῦ φαινότανε

πῶς τὸν εἶχα μπροστά μου ἀκόμα τὸν ἀράπαρο κέθγαζαν τὰ ρούθουνα τοῦ καπνοῦ, καὶ ἡ γλῶσσα του ἔμοιαζε φλόγα...

«Εἶπα τὰ πατερνῆμά μου, σταυροκοπήθηκα, ξόρκισα, σταύρωσα τὸ μαξιλάρι μου καὶ ξανάπεσα, δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ νὰ πάλι ὁ ἀράπης... μὴ φοβάσαι μούλεγε κύττα μονάχα νὰ κἀνῃς ὅπως σουδεῖξα... «Ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή δὲν εἶχα ἡσυχία, θυμῆθηκα πῶς ἄκουσα μικρὴ ἀπὸ γρηῃς ποῦλεγαν, πῶς πολλὲς φορές παρουσιάζονται ἐς τὸν ὕπνο καὶ ἐς τὸ ξύπνο ἀκόμα τῶν ἀνθρώπων ζωτικὰ καὶ τοὺς δείχνουν τόπους ποῦ σκάθουν καὶ βρίσκουν ἀληθινούς θησαυροὺς, δὲν τὰ πιστεύα καὶ νὰ ποῦ τύχαινε σὲ μένα τὸ ἴδιο· ἡ αὐγὴ μὲ βρῆκε νὰ στριφογυρίζω ἐς τὸ στρώμα μου εἶχα χάσει τὸν ὕπνο μου μὲ τὴν συλλογὴ τοῦ ἀράπης...»

«Ὁλη μέρα δὲν μοῦ ἔκανε καρδιά, οὔτε γιὰ φαῖ οὔτε γιὰ πιοτὸ, δὲν ἔβλεπα τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμή νάρθουν τὰ μεσάνυχτα νὰ πλουτίσω...»

«Τὸ κεφάλι μου ἓνα πρᾶμμα δὲν μπορούσε νὰ χωρέσῃ, γιατί ὁ ἀράπης ἤθελε νὰ μοίραζε τὸ θησαυρὸ, ποῦχε τὸ δικό μου ὑπόγειο, μὲ τὴν Ἀγγέλα τῆς Πετρούλας, ἔπειτα δὲν ξέχασα, —ἄς πέρασαν δέκα ὀλόκληρα χρόνια, — πῶς ἡ Πετρούλα πήρε μέσα ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά μου τὸν ἀρραβονιαστικό μου καὶ τὸν στεφανώθηκε, ἓνα λεβέντη ποῦ κάθε κόρη τοῦ χωριοῦ τὸν ἤθελε γιὰ ταῖρι τῆς· γιατί νάκανα καλὸ ἐς τὴν κόρη κείνη ποῦγενε αἰτία νὰ περάσω τὴν πρόσκαιρη αὐτὴ ζωὴ ἀταίριαστη...»

«Σὰν συλλογίστηκα αὐτὰ, βρῆκα πῶς ἦταν καλλίτερο νὰ σκάψω μόνη μου, καὶ ἔτσι τὰ φλουριὰ ποῦ θὰ τύχαιναν θὰ ἦταν ὅλα δικὰ μου.

«Τὸ ἀλύχτισμα σκύλου καὶ τὸ ξεφωνητὸ κόκκορα ταραζάν κἀπου κἀπου τὴν νέκρα καὶ τὴν βουβουμάρα ποῦταν ξαπλωμένη ἐς ὅλο τὸ χωριὸ· τὰ μεσάνυχτα μόνη μου ἐς τὸ ὑπόγειο, ποῦ τὸ φώτιζε, λίγο ἓνα λυχναράκι ἔσκαβα... Τὸ ἰδρωτάρι ἀπὸ πάνω μου ἔτρεχε ποτάμι ὄχι τόσο ἀπὸ κόπο, ὅσο ἀπὸ φόβο καὶ συγκίνηση, τὰ πόδια μου ἔτρεμαν καὶ μόλις κρατοῦσαν τὸ κορμί μου, ἔφτανε ἡ στιγμή, ποῦ ἡ τύχη θὰ μὲ τραβοῦσε ἀπὸ τὸ σφιχταγκάλισμα τῆς πτώχιας.

«Σ' ἓνα χτύπημα τῆς ἀξίνιας ἀκόμα φάνηκε μιὰ ἄσπρη πλάκα, σταύρωσα τότε τὰ χέρια μου καὶ τὴν κύτταξα, εἶχε κἀτι γράμματα ποῦ δὲν καταλάβαινα, κἀτι μῆλεγε πῶς αὐτὴ σκέπαζε τὸ πιθάρι.

«Σὰν τὸ ἀπῆτο ποῦ μὲ τὰ νύχια τοῦ ἀρκάζει ἀπὸ τὸ κοπάδι τὸ πρόβατο καὶ τὸ ἀνεβάξει ψηλὰ, ἔπιασα μὲ τὰ δύο μου χέρια τὴν πλάκα, τὴν τράβηξα μὸλη μου τὴ δύναμι, τὴν ἀπίθωσα κατὰ γῆς, ζύγωσα τὸ λυχναράκι καὶ ἔμεινα βουβὴ, ἀλαλη, ἤθελα νὰ φωνάξω μὰ ἡ φωνὴ μου ἔχεσθη... ἓνα μονάχα ἄχ ξεστόμισα καὶ σωριάστηκα χάμω... τὸ πιθάρι ποῦ βρῆκα εἶχε φλουριὰ καρβουνασμένα...»

«Ἵστερα ἀπὸ ὥρα σὰν ἦρθα ἐστὰ σύγκαλά μου τὸ σκέπασα μὲ τὴν ἴδια πλάκα κέρριξα πάνω του τὸ χῶμα ποῦβγαλα μὲ τὸ σκάψιμο· ἡ κατὰ μὲ τὴν πλεονεξία μου βεβήθησαν τὴν πτώχια νὰ μὲ σφιχταγκάλισσῃ πὸ καλὰ, γιὰ νὰ μὴ τῆς ξεφύγω. «Σὰν ξημέρωσε, φώναξα τὸν παπᾶ—Δαβὶ κῆκανε ἀγιασμό ἐστὸ μέρος ποῦταν χωμένο τὸ πιθάρι, χωρὶς νὰ τοῦ πῶ τίποτα· τὸ βράδου φώναξα τὴν Ἀγγέλα καὶ κατὰ τὰ μεσάνυχτα μαζί ἀρχίσαμε τὸ σκάψιμο, μὰ τοῦ κάκου, τὰ φλουριὰ μεί-

νανε καρβουνιασμένα ὅπως τὰ εἶδα τὴν πρώτην βραδυὰ μονάχη μου . . .
 «Μοῦ ἐρχότανε νὰ σπάσω τὸ κεφάλι μου εἰς τὸν τοῖχο, νὰ βγάλω τὰ μάτια μου, νὰ ξεριζώσω τὰ μαλλιά μου γιατί δὲν ἄκουσα τὰ λόγια τοῦ ἀράπη.

«Ἦθελα νὰ γονατίσω μπρὸς εἰς τὴν Ἀγγέλα ποῦ με κύτταζε, σασισμένη—τόσα δὲ παιδιὰ δὲν καταλαμβάνει καλά—νὰ τῆς γυρέψω συχώρεσι γιὰ τὸ κακὸ ποῦ τῆς ἔκανα.

«Σὲ μιὰ ποδιὰ ἄδειασα τὰ μισὰ κάρβουνα ποῦ βραμε στοὺς πιθάρι καὶ τὰ ἔδωσα τῆς Ἀγγέλας νὰ τὰ πᾶν στοὺς σπῆτι τῆς γιὰ τὴ φωτιά . . .

«Τὸ πρῶτ' ὅταν πῆγε εἰς τὴ μάνα του τὸ κορίτσι, ἀντὶ γιὰ κάρβουνα βρῆκαν εἰς τὴ ποδιὰ φλουριά . . . πῶς δίκχη πῶς μεγάλη τιμωρία, δὲν μπερούσε νὰ γίνῃ γιὰ μένα.

Ἀπὸ τότε ἤρθα καὶ κάθησα ἐδῶ—καὶ ἔδειξε μιὰ μικρὴ κάμαρα ποῦ χτισε μονάχη τῆς κοντὰ εἰς τὴν ἐκκλησιὰ—γιὰ νὰ μπορέσω νὰ κερδίσω τὴν ψυχὴ μου . . . ὅποτε γίνεται λειτουργία ἐδῶ, βάζω στοὺς θυμιατὸ ἓνα φλουρί καρβουνιασμένο, ἐκεῖνο ὅταν ἀνάβῃ ἀναδίνει τὴ χρυσαφένια λάμψι ποῦ εἶδατε, αὐτὸ τὸ κάνω γιὰ τιμωρία μου . . .

Ἐν Πειραιεῖ

Π. Α. Σεφερλῆς.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ

ΥΠΟ Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ δύσις ἦτο ἀπείρως ἤρεμος. Πορφύραι καὶ τέφραι ἐστάλαζον δάκρυα γλυκύτητος ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τῶν θνητῶν τὰ βλέμματα καὶ τῶν θνητῶν αἱ ψυχαὶ ἐθωπεύοντο ὡς ἀπὸ μιαν ἀόρατον καὶ πτερωτὴν χεῖρα μελαγχολίας καὶ γλυκύτητος. Ἡ Ἀκρόπολις μετὰ τὸ ἡμερήσιον φίλημα τοῦ διαπύρου ἡλίου ἐσβύγετο τότε καὶ ἔμενε νεκρὸν ἐρείπιον δόξης καὶ θλίψεως.

Ὁ γέρον ἔμενε ἐξηπλωμένος εἰς τὸ ἀνάκλιτρον ἔμπροσθεν τοῦ ἐξώστου. Ἀπὸ τὰ βυσινόχρσα παραπετάσματα αἱ τελευταῖαι λιποψυχιαὶ τοῦ φωτός εἰσῆρχοντο μετὰ κόπου καὶ ὑπὸ τὸ δημιουργημένον αὐτὸ σκίῳφως ἔβλεπα νὰ λάμπῃ μυστηριωδῶς ἡ λευκότης μόνον τῆς κόμης του καὶ ἡ ἑλεφαντινὴ τοῦ μετώπου του εὐρύτης.

— Ἐκουράσθην μοι εἶπε μετὰ τὴν φωνὴν του τὴν ἡπῖαν, ἡ ὁποία ἔστειλε ὡς ρυθμὸς τοὺς λόγους. Ἐκουράσθην. Ὁ ἥλιος σείγων κάθε ἐσπέρας πέρνει ζηλοτύπως μαζὺ του καὶ ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ζωὴν μου. Σήμερον ἐκολύμβησα εἰς τὴν ἀνοιξιν καὶ μόνη ἡ ἰδέα, ὅτι ἡ ἀνοιξὶς αὐτὴ ἦτο ἴσως ἡ τελευταία τὴν ὁποίαν ἔβλεπον οἱ ὀφθαλμοί μου, ἔκαμε τὰ ἄνθη νὰ ὑψοῦνται δι' ἐμὲ ὠραιότερα, μοῦ ἔπαιζε λαμπρότερα τὰ γεννήματα ὅλα τοῦ φωτός, τὰ θαύματα τῶν ἀρωμάτων, ὅλον τὸ τρελλὸν αὐτὸ στόλισμα μετὰ τὸ ὁποῖον ἐσπράττει τοὺς ἐναγκαλισμούς τῆς ἡ φύσις. Καὶ τώρα ;

— Τώρα μετὰ τὸ ψῦχος τῆς ἐσπέρας ἡ κούρασις ἐπέρχεται ἀπογοητευτικὴ εἰς τὴν ψυχὴν μου καὶ ἡ ματαιότης τῆς ζωῆς μου ἀρχίζει νὰ κλαίει μέσα μου σιγητὰ δάκρυα. Μοῦ φαίνεται ὅτι ψαύω τὴν εἰρωνίαν μιᾶς ὑπάρξεως σκορπισθείσης εἰς μάρτην.

Μοῦ λέγεις κάποτε νὰ σοῦ διηγηθῶ τὴν ζωὴν μου καὶ ἂν ἤθελα νὰ σὲ εὐχαριστήσω μετὰ λέξεις ὀλίγας θὰ σοῦ ἐξιστοροῦσα τὴν δίψα τὴν ἄσθυστη, τὴν προσπάθειά μου τὴν αἰωνία καὶ χωρὶς σκοπὸ πρὸς τὸ ἰδανικόν.

Εἶδες καὶ σὺ τοὺς μικροὺς ἐκείνους ἀνθρώπους τοὺς ξανθοὺς μετὰ τὰ μάτια τὰ γαλανὰ τοὺς κατακτητικὸς ἐκείνους υἱοὺς τῶν Κελτῶν οἱ ὁποῖοι γεμίζουν μετὰ αἵματα πολλὰ κάθε χρόνος τὰς χαράδρας τῶν Ἀλπεων; Ὅπως καὶ ἐκεῖνοι οὕτω καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιον μάταιον πρᾶγμα ζητῶ. Ἀναρριχῶμαι, σπαράσσω τοὺς ὄνυχας τῶν, παγώνουν τὸ σῶμα τῶν τείνουν τοὺς μῦς τῶν καὶ παίζουν εἰς καθημερινὸν παιγνίδι τὴν ζωὴν τῶν ἐπάνω στοὺς γλυστεροὺς τοίχους τῶν πάγων.

Καὶ θέλουν καὶ αὐτοὶ νὰ ἀνέβουν. Τίποτε ἄλλο. Θέλουν ν' ἀνέβουν χωρὶς αἰτίαν εἰς τοὺς πύργους τοὺς παρθένους τῆς χιόνος εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα τὸν χαλκευθέντα δι' εὐρέα στήθη, ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔγινε τὸ ἔδαφος διὰ νὰ τὸ πατήσῃ πόδι κανενός, ἐκεῖ ὅπου ὁ ἥλιος μόνος ἀπλοῦται βασιλεὺς τῶν ἐφημέρων ἰδιοτροπιῶν καὶ τῶν ἐφημέρων οἰκοδομημάτων τοῦ ὕδατος. Τίποτε δὲν εἶνε δι' αὐτοὺς οὔτε ἡ ἀντανάκλασις τοῦ φωτός

τὸ ὅποιον τυφλώνει, οὔτε ἡ ἐξάντλησις, οὔτε τὸ χιόνι τὸ ὅποιον πληγώνει καὶ παραλύει, οὔτε ἡ ἀπιστία τῶν βαθμίδων, οὔτε ἡ πρόκλησις ἢ αἰωνία τῆς ἀθύσσου, οὔτε ἡ αἰωνία συντροφία τοῦ θανάτου ὅταν ἀναριχάται εἰς τοὺς ὤμους καὶ ἐλκύνει. Ὁ ὀφθαλμὸς τῶν βλέπει μόνον τὸ δέλεαρ μιᾶς κορυφῆς ἀφθάστου...

Ἄλλῃ μου ἡ ζωὴ ὑπῆρξε ἐπίσης ἓνα ἀνέβασμα ἀνωφελές εἰς ἓνα βουνοῦ ὑψηλὸ καὶ δημιουργημένη ἀπὸ ὄνειρα, μία προσπάθεια τῆς ψυχῆς μου νὰ φθάσῃ. Καὶ μὴ μὲ ἐρωτᾷς νὰ φθάσῃ ποῦ; Δὲν εἰξεύρω. Νὰ φθάσῃ τὸν ἥλιο ἴσως, νὰ συγκρουσθῇ μὲ τὰ ἄστρα, νὰ πάῃ νὰ ξεδιψάσῃ στὴ πηγῇ τὴν κρυμμένη τῆς ὑπάρξεως, νὰ πάῃ νὰ σφίξῃ τῆς ἀθανασίας τὸ χεῖρι.

Καὶ τώρα εἰς τὰς δύοσις αὐτὰς τὰς τελευταίας ἐνῶ ἀντιζῶ τὸν ἥλιον μὲ τὰ τελευταῖα μου βλέμματα καὶ ἐνῶ χαιρετῶ τὰ πλάσματα καὶ τὴν ζωὴν, ἀναγνωρίζω μὲ πικρίαν ὅτι ἡ ζωὴ μου, ζωὴ πάλης καὶ ζωὴ ἐνατενίσεως καὶ ζωὴ αὐστηρότητος διήλθε ἀνωφελῆς, ὅτι ὁ πυρσὸς τοῦ ἰδα-νικοῦ εὐρίσκειται ὑψηλὰ πολὺ καὶ ὅτι ἡ κορυφὴ ὅπως πάντοτε κρύπτεται ἀφθαστος ὑπὲρ τὰ νέφη.

Ὁ γέρον ἐσίγησεν. Τὰ χεῖρια τοῦ ἐθώπευσαν μὲ ἡδονὴν τὸ βελουδίνον ἀνάκλιτρον καὶ τὸ ὕφασμα τὸ μαλακὸν καὶ φρίσσαν καὶ σχεδὸν ζωντανὸν τὸν ἐνεψύχασε.

Διὰ τινα λεπτὰ ἡ σκέψις μας ἐν σιγῇ ὑπερώχω καὶ σκοτία ἐπλανήθη καὶ ἐκολύμβησε εἰς μίαν μελαγχολίαν καὶ μίαν γαλήνην ἄφατον.

Καὶ αἴνης ἐνῶ πέραν ἐκεῖ ὡς ἀποκάλυψις, ἀπρόοπτος, μεγάλη καὶ κατέρυθρος ἐφάνη ἄνωθεν τοῦ Ὑμμητοῦ ὁ δίσκος τῆς καλῆς σελήνης ὁ γέρον ἐπανελάθεν πάλιν ὡς ἐν μέσῳ ὄνειρου.

Καὶ εἶπε :

— Δὲν εἰξεύρω διατί ἐνθυμοῦμαι πάντοτε κατὰ τὰς ὥρας αὐτὰς τῆς μελαγχολίας μίαν ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν, λακωνικὴν καὶ μυστηριώδη τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσα ἐπὶ ἀρχαίου ἐρειπωμένου τάφου εἰς ἓνα λοφίσκον ἐκεῖ πλησίον τοῦ Κελωνοῦ. Καὶ ἔλεγεν ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη ἐκ στομάτων τῶν νεκρῶν πρὸς τοὺς παρερχομένους ζῶντας : « Ὀλβία καὶ Δάφνις ἐξῆσαν, ἠγάπησαν καὶ ἔθαναν. Χαίρετε οἱ παρερχόμενοι ». Δὲν ἔλεγε τίποτε ἄλλο ἢ ἐπιγραφὴ αὕτη καὶ μένει τώρα ἐπὶ ἔτη ὡς μία κραυγὴ ἀγγελτῆρις ὡς μία κραυγὴ ἐλέγχου εἰς τὴν ψυχὴν μου.

Οἱ δύο ἐκεῖνοι αἰνιγματώδεις νεκροί, τῶν ὁποίων ὁ θάνατος ἐξάλειψεν πᾶσαν ἀνάμνησιν, τῶν ὁποίων ἡ κόνις ἐσκορπίσθη ἀπὸ χιλιῶδων ἐτῶν καὶ τῶν ὁποίων φαγγυμένον ἀπὸ τὴν βροχὴν καὶ τὴν σκορίαν τοῦ χρόνου, ἀπομένει μόνον τὸ ὄνομα νομίζω ὅτι μοῦ ὀμιλοῦν ἐκεῖθεν τὸ θανάτου. Ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ τάφου τῶν μου ἐφάνη ὡς τὸ σύμβολον τῆς ἀληθοῦς εὐτυχίας.

Ἐσκέφθην ἐπὶ πολὺ ἐπ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἐδημιούργησα μὲ τὴν φαντασίαν μου μίαν ζωὴν ἀρμονικὴν καὶ ὠραίαν καὶ τοὺς ἐνέδυσσα μὲ εὐτυχίαν.

« Ὀλβία καὶ Δάφνις ἐξῆσαν ἠγάπησαν καὶ ἀπέθανον ».

Καὶ μοι ἀρέσει νὰ φαντάζομαι ὅτι οἱ ἡρεμοὶ αὐτοὶ νεκροὶ ἐξῆσαν εἰς τὴν ὠραίαν ἐπιχθὴν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἥλιος καὶ τὸ μάρμαρον ἐδίδον

φιλήματα τρελλὰ κάτωθεν τοῦ ἐλληνικοῦ οὐρανοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ Παρθενῶνες ὑψοῦντο θαύματα χειρῶν καὶ θαύματα ἐγκεφάλων εἰς τὴν γῆν αὐτὴν καὶ ὠραῖοι θεοὶ καὶ ὠραῖοι ἔφηβοι ἐνεψύχωναν εἰς γέλωτας καὶ φρικιάσεις ζῶντας χαλκοὺς καὶ ζῶντας λίθους.

Ἐγνωρίσθησαν καὶ εἰς μίαν ἐσρτὴν τῶν Παναθηναίων καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν κατώπτερισαν κοινὰ αἰσθήματα καὶ κοινούς πόθους, ἴσως ἠνώθησαν διότι ἡ μήτηρ Φύσις ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας τῶν καὶ ἀνέμιξεν τὰ φιλήματα τῶν.

Καὶ θέλω νὰ ἠγαπήθησαν μισραῖως μίαν ὠραίαν ἡμέραν τὴν ἡμέραν ἴσως κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰκτινὸς ἐτελείωνε τὰ Προπύλαια ἢ ὕψωνε τὸν Ὀλύμπιον Δία εἰς τὴν Ἄλτιν ὁ Φειδίας.

Ἐγνώρισαν οὕτω τὸ μυστικὸν τῆς ἀγάπης καὶ δι' αὐτὸ εὔρον γλυκεῖς ὄλους τοὺς καρπούς τῆς ζωῆς. Ἡ ὑπέροχος σοφία καὶ ἡ ὑπέροχος καλλονὴ τοὺς ἀπεκαλύφθη εἰς ἓν φίλημα τὸ ὅποιον ἤνοιξε τὰς αἰσθήσεις τῶν. Καὶ ἐξῆσαν εἰς ἓνα μειδίσμα χαρᾶς καὶ ἓνα μειδίσμα ἡλίου, ἀφρόντιδες καὶ ἐλαφροὶ μὲ τὰ μέλη γυμνά εἰς τὸ φῶς εἰς μίαν διηνεκὴ ἀπορρόφησιν καλλονῆς ἀδελφοῦμενοι μὲ τὰ ἀγάλματα, φρίσσαντες μὲ τοὺς θεούς. Ἐξῆσαν νομίζω ὡς ἡ θάλασσα μίαν ζωὴν ἰδιότροπον διακόπτοντες τὴν γαλήνην τῆς ἀπολαύσεως τῶν ὠραίων ἔργων μὲ τὰς αἰφνιδίας τρικυμίας τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν. Καὶ τοὺς φαντάζομαι πτωχοὺς, ἀλλ' οἱ θεοὶ τοὺς εἶχον δώσει τὴν ἐπικαρπίαν τῆς φύσεως ὀλόκληρον, τοὺς εἶχον ἀμεικυρίους τῆς δύσεως καὶ δεσπότας τῶν ἀνατολῶν, τοὺς εἶχον δημιουργῆσαι τὴν ψυχὴν ἀξίαν νὰ νέμεται τὰ σεληνόφωτα, νὰ εὐφραίνεται εἰς τὰς παρελάσεις τῶν γυμνοτήτων καὶ τὰς διονυσίας ἐπικλήσεις τῶν τραγωδιῶν.

Καὶ θέλω νὰ πιστεύσω, ὅτι ἐξῆσαν ἀναμειγμένοι καὶ οἱ δύο εἰς τὸ μέγα ρεῦμα τῆς ὅλης φύσεως δίδοντες φιλήματα διὰ μέσου τῶν ὠραίων πραγμάτων τὰ ὁποῖα ἐβλεπον, τῶν ὠραίων συγκινήσεων τὰς ὁποίας ἡ ψυχὴ τῶν ἐδοκίμαζε. Τὰ προβλήματα τῆς φύσεως τοὺς ἀφίαν ἀσυγκλήτους. Ἐροῦντο νὰ θαυμάζουν καὶ νὰ λατρεύουν τὰ ἄνθη φυόμενα, τοὺς ἀστέρας λάμποντας καὶ ἐγρονυπέτου ἐνώπιον τῶν ὠραίων πραγμάτων μὲ ἄγνοιαν καὶ μὲ φόβον ὡς ἐμπροσθεν τῶν θεῶν.

Ὅταν δὲν εἶχον πλέον γέλωτας καὶ φιλήματα νὰ ἀνταλλάξουν, οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἐδάκρυον καὶ ἕκαστος εἰς τὰ δάκρυα τοῦ ἄλλου ἔπινε ὡς ἓνα μέθυσμα νέας ἡδονῆς καὶ νέας δυνάμεως.

Καὶ νομίζω ὅτι ἕκαμαν οὕτω ἐν μέσῳ τῶν δημιουργῶν τοῦ μαρμάρου, τῶν ἐργατῶν τῶν στίχων εἰς τὸ αἰώνιον αὐτὸ πανηγύρι τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης, ἓνα ὠραῖον περίπατον καὶ ὅτι ἡ Ὀλβία καὶ ὁ Δάφνις ἐχόρτασαν ἀπὸ ζωὴν καὶ ἡδονὴν καὶ ἀπὸ γλυκύτητα γευόμενοι τὰ πάντα ἀδελφικῶς, μισράζοντες μὲ μειδίσμα τὰς θλίψεις καὶ μὲ ἀφέλειαν τὰς χαρὰς.

Καὶ φαντάζομαι ὅτι κατόπιν πλήρεις ἡμερῶν ἀφοῦ ὁ ἥλιος τοὺς ἐθώπευσε καὶ τοὺς ἐλίχνισε τοὺς ἐλυπήθη καὶ τοὺς ἐφόνευσε μαζὺ καὶ τοὺς δύο μὲ ἓνα βέλος του.

Ναὶ ὁ Ἀπόλλων τοὺς ἐφόνευσε, ὅπως ἐφόνευσε κατὰ τὸν Ὀμηρον

τοὺς γέροντας τῆς Κύμης, τοὺς ἐφόνευσε καὶ τοὺς δύο μὲ ἐν βέλος χρυσοῦν καὶ ἤρεμον. Ναι, μᾶλλον ὁ Ζεὺς ἔστειλε ἓνα κεραυνὸν ὁ ὁποῖος παρέσυρε καὶ ἓνα κύμα πυρὸς, τοὺς ἀνέμιξε εἰς ἓνα αἰώνιον φλογὸς φίλημα. Καὶ ἀρέσκουμαι νὰ πιστεύω, ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Διὸς καὶ ὁ θάνατος τοῦ Ἀπόλλωνος διήλθε ἀπὸ τὰ ἐνωμένα στόματά των ὅτι τοὺς ἤυρε συνηνωμένους, καὶ ὅτι διακίωνισε καὶ διέκοψε σύγχρονως ἓνα μακρὸν των φίλημα.

...Τσιαύτην δημιουργῶ ἤρεμον, ἀπλὴν καὶ γελοέσσαν τὴν ζωὴν τῶν δύο νεκρῶν τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἰς δύο λέξεις ἔρωτος καὶ θανάτου μᾶς δίδει τὸ ἐπιτύμβιον. Καὶ ἐνῶ ἡ ζωὴ των ὑπῆρξεν ἴσως διάφορος πράγματι καὶ ἐνῶ ἡ θλίψις ἴσως τοὺς ἐπεσκέφθη καὶ ἡ ἀπογοήτευσις, δι' ἐμὲ ἀπομένουν ὡς δύο ἠλιοφώτιστα σύμβολα εὐτυχίας.

Ἐξῆσαν ἠγάπησαν καὶ ἀπέθαναν ἡ Ὀλβια καὶ ὁ Δάφνις καὶ εἶνε ἴσως αὕτη ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ αἰώνιον πρόβλημα τῆς ζωῆς. Καὶ δι' αὐτὸ ἡ ἀσήμαντος αὕτη ἐπιγραφή μένει αἰωνία καὶ ἐπανέρχεται διαρκῶς εἰς τὴν μνήμην μου καὶ δι' αὐτὸ τοὺς βλέπω κάθε δεξιὴν τοὺς δύο αὐτοὺς ἐνωμένους νεκροὺς νὰ ἀναδύονται μέσα εἰς τὰ χρώματα τὰ λειποψυχούντα ἐναγκαλισμένοι εἰς ἓν φίλημα καὶ νὰ μοῦ δεικνύουν τὴν ζωὴν τὴν ὅποιαν ἔχασα ἐγὼ καὶ τὴν ἀγάπην. Δὲν νομίζεις ναὶ καὶ σὺ τάχα ὅτι νὰ μεταβῆ κανεῖς ἀπὸ τὴν ἀγάπην εἰς τὸ θάνατο εἶνε ἡ ἀληθὴς μεγάλη ζωὴ ; »

— Καὶ τὸ ἰδανικόν; ἀπήντησα ἐγὼ μὲ δισταγμὸν. Ἐὰν ἤμεθα γενημένοι διὰ ἱερεῖς καὶ ἤρωες τοῦ ἰδανικοῦ ;

Ὁ γέρον μὲ ἐκύταξε βαθέως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἐπειτα μὲ φωνὴν βραδείαν.

— Ναι, ἴσως εἶπε. Ἄλλ' ἐὰν τὸ ἰδανικόν ἐκρύπτετο μέσα εἰς τὸ σφίξιμον μιᾶς χειρὸς εἰς τὴν πτυχὴν ἐνὸς ἀποκαλυπτηρίου μειδιάματος εἰς τὴν κλίσιν μιᾶς κεφαλῆς εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν δύο χειλέων. Ἐὰν ὅλα τὰ ἰδανικά τὰ ὅποια δὲν εὔρον εἰς τὴν ζωὴν, εἰς τὰς σελίδας τῶν βιβλίων, εἰς τὰς ἀρμονίας τῶν ἀστέρων, εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, εἰς τὰς δύσεις καὶ τὰ σεληνόφωτα, εὐρίσκοντο ὅλα κρυμμένα εἰς τὴν κίνησιν μιᾶς ἐσθῆτος ἐχειρομένης;

Καὶ ὡς ἐπῆρχετο λεπτόν τὸ νυκτερινὸν ψῦχος ὁ γέρον ἐφρικίασε.

Καὶ τότε τὸ δωμάτιον νομίζω ὅτι ἐγέμισε ἀπὸ θάνατον.

N. Ἐπιδοκοπόπουλος

